

**7-9 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA İŞİTMEYE VE GÖRMEYE DAYALI
MEKÂN ALGILARINDAKİ FARKLILIKLAR**

Hayrunisa Kılınç

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ RESİM-İŞ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren Yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hayrunisa
Soyadı : KILINÇ
Bölümü : Resim-İş Öğretmenliği
İmza :
Teslim tarihi : ... /02/2020

TEZİN

Türkçe Adı : 7-9 Yaş Arası Çocuklarda İşitmeye ve Görmeye Dayalı Mekân Algılarındaki Farklılıklar

İngilizce Adı : Differences of Space Perceptions Based on Hearing and

Visual in Children Between the Ages of 7-9

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Hayrunisa KILINÇ

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hayrunisa KILINÇ tarafından hazırlanan “7-9 Yaş Arası Çocuklarda İşitmeye ve Görmeye Dayalı Mekân Algılarındaki Farklılıklar” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cengiz SAVAŞ

Resim İş Eğitimi Anabilim, Dalı Gazi Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Osman ÇAYDERE

Resim İş Eğitimi Anabilim, Dalı Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Muna SİLAV

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Kültür Varlıklarını
Koruma Ve Onarımı Bölümü

Tez Savunma Tarihi: ...../...../2020

Bu tezin Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

Canım Anneannem için...

TEŞEKKÜR

Bu sürece gelmemi sağlayan sevgili anneannem Müberra SADİ ve tez danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Cengiz SAVAŞ'a, süreçte yardımlarını esirgemeyen Öğr. Üyesi Azimet KARAMAN ve Doç. Dr. Çağatay AKENGİN hocalarım, ablalarım Elif ve Nur'a, aileme ve arkadaşım İbrahim HÜNERCİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Hayrunisa KILINÇ

**7-9 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA İŞİTMEYE VE GÖRMEYE DAYALI
MEKÂN ALGILARINDAKİ FARKLILIKLAR
(Yüksek Lisans Tezi)**

Hayrunisa Kılınc
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Şubat 2020

ÖZ

Bu çalışmanın amacı 7-9 yaş arası çocuklarda görmeye ve işitmeye dayalı mekân algıları arasındaki farklılıkları ortaya koymak ve 7-9 yaş arası şematik dönem özellikleriyle yapılan uygulama arasındaki farkı ortaya koymak için araştırılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Ankara Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, çocuk sanat atölyelerinde kurs gören 7-9 yaş arası 30 öğrenci oluşturmaktadır. Bu seçilen 30 öğrenci iki ayrı gruba on beşer kişi şeklinde ayrılmıştır. Birinci grup görmeye dayalı Sagalossos Antik Kenti ile ilgili sessiz bir video izletilerek resim yaptırılmıştır, ikinci grup ise işitmeye dayalı Sagalossos Antik Kenti ile ilgili ses kaydı dinletilerek resim yaptırılmıştır. Bu uygulamada çocukların yaptıkları resimler, uzman görüşü alınarak hazırlanan değerlendirme ölçeği ile ölçekte çocukları hem şematik dönem özelliklerini yansıtan maddeler ile hem de mekân özelliklerini yansıtan maddelere göre 3 uzman tarafından 1 ile 5 arasında puanlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulguların analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış, araştırmanın sonucunda 7-9 yaş arası çocuklara yaptırılan uygulamada görmeye dayalı yaptırılan uygulama sonucuna göre çocukların mekânı algılamaları daha kolay olmuştur ve buldukları şematik dönem özelliklerini yansıttıkları görülmüştür. Görmeye dayalı yaptırılan uygulama anlamlı bir farkla sonuçlanmıştır. İşitmeye dayalı yaptırılan uygulama sonucunda çocukların uygulama sırasında hem dinledikleri ses kaydına odaklanamadıkları hem de mekânı algılamada güçlük çektikleri hatta bazı çocukların hiç algılayamadığı ve buldukları şematik dönem özelliklerini resimlerine yansıtamadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sanat, sanat eğitimi, çocuğun sanatsal gelişimi, mekan, şematik dönem, görme, işitme
Sayfa Adedi : xiii+77
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Cengiz SAVAŞ

**DIFFERENCES OF SPACE PERCEPTIONS BASED ON HEARING
AND VISUAL IN CHILDREN BETWEEN THE AGES OF 7-9
(M.S. Thesis)**

Hayrunisa Kılınç

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

February 2020

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the differences between visual and auditory space perceptions in children between the ages of 7-9 and to reveal the differences between the schematic period properties and the application made between the ages of 7-9. The sample of this research consist of 30 students aged 7-9 years who attended course in children's art workshops in Ankara Mustafa Ayaz Foundation Plastic Arts Museum. These 30 students were divided into two different groups as fifteen students. The first group was made by watching a silent video about Sagalossos Ancient City based on vision, and the second group was made by listening to the sound recording of Sagalossos Ancient City based on hearing. In this application, the pictures of children were scored between 1 and 5 by 3 experts according to the items reflecting the schematic period characteristics and the items reflecting the characteristics of the space with the assessment scale prepared by taking expert opinion. In the analysis of the findings, descriptive analysis method was used, and as a result of the study, it was seen that children perceived the space more easily and reflect the characteristics of the schematic period. Vision-based practice resulted in a significant difference. As a result of the practice based on hearing, it was found that children could not focus on the sound recording they had heard during the application and they had difficulty in perceiving the place, and even some children could not perceive the features of the schematic period of their paintings.

Key Words : Art, art education, child's artistic development, space,
schematic period, vision, hearing

Page Number : xiii+77

Supervisor : Dr. Cengiz SAVAŞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.1.1. Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar.....	4
1.7. Tanımlar	5
BÖLÜM II	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1 Sanat Nedir?	7
2.2. Sanat Eğitimi	8
2.3. Çocuk ve Resim	10
2.3.1. Çocuk Resminin Gelişim Aşamaları.....	11
2.3.1.1. Karalama Basamağı	11
2.3.1.2. Şema Öncesi Basamak	13

2.3.1.3. Şematik Basamak (7-9 Yaş)	14
2.3.1.4. Gerçeklik Basamağı (9-12 Yaş)	17
2.3.1.5. Sahte Gerçeklik Basamağı (12-13 Yaş).....	18
2.4. Gelişim	18
2.4.1. Bedensel Gelişim.....	19
2.4.2. Zihinsel Gelişim.....	19
2.4.2.1. Duyusal-motor Dönem (0-2 Yaş).....	20
2.4.2.2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 Yaş).....	20
2.4.2.3. Somut İşlemler Dönemi (7-12 Yaş)	20
2.4.2.4. Soyut İşlemler Dönemi (12-17 Yaş)	21
2.5. Duyusal (Ruhsal) Gelişim.....	21
2.6. Mekân Kavramı	21
2.6.1. 7-9 Yaş (Şematik Dönem) Arası Çocuklarda Mekân	22
2.7. Algı Kavramı	23
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren ve Örneklem	26
3.3. Verilerin Toplanması.....	26
3.4. Veri Analizi	26
3.5. Uygulama Süreci	27
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUMLAR.....	29
BÖLÜM V	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKLAR	73
EKLER	77
Ek. 1. Öğrenci Çalışma Değerlendirme Ölçeği.....	78
Ek. 2. Öğrenciler Tarafından Yazılan Çalışma Değerlendirme Notları.....	79

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Görmeye Dayalı Yaptırılan Resimlerin Çalışma Takvimi</i>	30
Tablo 2. <i>İşitmeye Dayalı Yaptırılan Resimlerin Çalışmaya Takvimi</i>	31
Tablo 3. <i>Ö.1 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	32
Tablo 4. <i>Ö.2 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	33
Tablo 5. <i>Ö.3 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	35
Tablo 6. <i>Ö.4 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	36
Tablo 7. <i>Ö.5 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	37
Tablo 8. <i>Ö.6 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	39
Tablo 9. <i>Ö.7 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	40
Tablo 10. <i>Ö.8 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	41
Tablo 11. <i>Ö.9 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	42
Tablo 12. <i>Ö.10 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	44
Tablo 13. <i>Ö.11 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamalar</i>	45
Tablo 14. <i>Ö.12 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	46
Tablo 15. <i>Ö.13 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamalar</i>	47
Tablo 16. <i>Ö.14 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	48
Tablo 17. <i>Ö.15 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	49
Tablo 18. <i>Ö.16 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	50
Tablo 19. <i>Ö.17 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	52
Tablo 20. <i>Ö.18 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	53
Tablo 21. <i>Ö.19 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	54
Tablo 22. <i>Ö.20 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	55
Tablo 23. <i>Ö.21 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	57
Tablo 24. <i>Ö.22 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	58
Tablo 25. <i>Ö.23 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	59
Tablo 26. <i>Ö.24 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	60
Tablo 27. <i>Ö.25 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	61

Tablo 28. <i>Ö.26 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	62
Tablo 29. <i>Ö.27 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	63
Tablo 30. <i>Ö.28 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	64
Tablo 31. <i>Ö.29 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	65
Tablo 32. <i>Ö.30 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları</i>	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Görmeye dayalı yaptırılan uygulamanın yüzdeler dilimde dağılımı.....	29
Şekil 2. İşitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın yüzdeler dilimde dağılımı.....	30
Şekil 3. Ö1 görmeye dayalı 1. görsel yorumu.....	31
Şekil 4. Ö2 işitmeye dayalı 1. görsel yorumu	32
Şekil 5. Ö3 görmeye dayalı 2. görsel yorumu.....	34
Şekil 6. Ö4 işitmeye dayalı 2. resmin yorumu	35
Şekil 7. Ö5 görmeye dayalı 3 görsel yorumu.....	36
Şekil 8. Ö6 işitmeye dayalı 3. görsel yorumu	38
Şekil 9. Ö7 görmeye dayalı 4 görsel yorumu.....	39
Şekil 10. Ö8 işitmeye dayalı 4 görsel yorumu	40
Şekil 11. Ö9 görmeye dayalı 5 görsel yorumu	41
Şekil 12. Ö10 işitmeye dayalı 5 görsel yorumu	43
Şekil 13. Ö11 görmeye dayalı 6. görsel yorumu.....	44
Şekil 14. Ö12 işitmeye dayalı 6. görsel yorumu	45
Şekil 15. Ö13 görmeye dayalı 7. görsel yorumu.....	46
Şekil 16. Ö14 işitmeye dayalı 7. görsel yorumu	47
Şekil 17. Ö15 görmeye dayalı 8. görsel yorumu.....	48
Şekil 18. Ö16 işitmeye dayalı 8. görsel yorumu	50
Şekil 19. Ö17 görmeye dayalı 9. görsel yorumu.....	51
Şekil 20. Ö18 işitmeye dayalı 9. görsel yorumu	52
Şekil 21. Ö19 görmeye dayalı 10. görsel yorumu.....	54
Şekil 22. Ö20 işitmeye dayalı 10. görsel yorumu	55
Şekil 23. Ö21 görmeye dayalı 11. görsel yorumu.....	56
Şekil 24. Ö22 işitmeye dayalı 11. görsel yorumu	57
Şekil 25. Ö23 görmeye dayalı 12. görselin yorumu.....	58
Şekil 26. Ö24 işitmeye dayalı 12. görsel yorumu	59
Şekil 27. Ö25 görmeye dayalı 13. görsel yorumu.....	60

Şekil 28. Ö26 işitmeye dayalı 13. görsel yorumu	62
Şekil 29. Ö27 görmeye dayalı 14. görsel yorumu	63
Şekil 30. Ö28 işitmeye dayalı 14. görsel yorumu	64
Şekil 31. Ö29 görmeye dayalı 15. görsel yorumu	65
Şekil 32. Ö30 işitmeye dayalı 15. görsel yorumu	66
Şekil 33. Görmeye ve işitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın yüzdelerdeki dağılımı arasındaki farklar	67
Şekil 34. Görmeye ve işitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın mekân başlığı altında yüzdelerdeki dağılımı	71

BÖLÜM I

GİRİŞ

Sanat insanlığın varoluşundan bu yana var olan bir olgudur. Bu olgu insanların kendini ve çevresini keşfetmesi ile giderek gelişir ve büyür. Balcı (2004)'ya göre sanatın tanımı "...güzeli yaratma çabasıdır" (s. 13). İnsanlar keşfettikçe ve çevresini tanıdıkça bu çaba ve arzu katlanarak artar. Ve sanat toplumun bir yansımasıdır (Keser, 2009, s. 296).

Bu çaba ile insanlar kendilerini ifade etmeye çalışarak geleceğe bir şeyler bırakmak ister. "İnsan çalışması tasarlanmış metabolizmadır" (Çapan, 2018, s. 33). Örneğin; mağara resimlerin de görüldüğü üzere mağara duvarlarına yapılan avlanma, savaş ve mücadele sahneleri gibi konular günümüze aktarılmıştır. Bu aktarımın nedeni de insanların düşüncelerini ve yaşayışlarını geleceğe aktarmak istemelerindedir. İnsanların kendini ifade etme isteği ihtiyaçtır ve insanlar bu ihtiyaçları doğrultusunda çizmişler, boyamışlar çeşitli şeyler üretmişler ve bu ihtiyacın günümüze bıraktığı kalıntılar bizim o dönemi analiz etmemize yardımcı olmuş o dönemin kültürü, inancı, sanat hayatı, düşünce yapısını anlamamıza katkı sağlamıştır. Bu konuyla ilgili 'İlk insanların ataları için söyledikleri ilk şarkılardan, yaptıkları ilk danslardan ve avcılarının avlarını ilk kez mağara duvarlarına resmetmelerinden; anne ve babaların çocukları için ilk kahramanlık hikâyelerini anlatmaya başlamalarından bu yana sanat, insan yaşantısının betimlenmesini, anlatılmasını ve kökleştirilmesini sağlamıştır" (Özsoy, 2015, s. 6). İlk insanların yerleştikleri bölgelerde bıraktıkları kalıntılar ve bulgulara ulaştıkça insanları her alanda daha iyi anlamamıza katkı sunmuş ve bu kalıntıların günümüze aktarılmasıyla daha önceki toplumların kültürel özellikleri hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamıştır. Bu yüzden bir toplumun var olmasında kültür oldukça önemlidir.

Kültür, tarihi, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere sözlü ve yazılı aktarmada kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. Bu toplumun duyuş ve düşünüşü birliğini sağlayan bütün değerlerinin tümü. Bu anlam gelenek, görenek, düşünüşü ve sanat değerlerini kapsar. Kültür, insanın belli bir ereğe göre meydana getirdiği üretimin tümüdür (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 390).

Sanat kavramı ile kültür iç içedir ve sanat, kültür yolu ile de aktarılabilir.. Kültürün tanımını Carl Andre “Sanat bizim yaptığımız şeylerdir; kültür ise bizim için yapılan şeylerdir”(Keser, 2009, s. 195) şeklinde açıklamıştır. Yani sanat ve kültür iç içe birbirinden beslenebilir.

Sanat, kültür içerisinde insanlara aile, yakın çevre, çevrede bulunan mimari yapıtlar, heykeller, resimler gibi birçok yolla bizlere aktarılır. Bu aktarmanın içerisinde kültürün bir alt kolu olan eğitimde yer alır. Eğitim ile ilgili Salman (2015) “Eğitim, kültürü etkileyen ve kültürden etkilenen bir süreçtir”(s. 3) şeklinde bir açıklama yapmıştır.

Sanatın insanlara aktarımının güçlü yollarından biri eğitimidir. Eğitimin amacı kişide davranış değişikliği sağlamaktır. Davranış değişikliğini gerçekleştirmenin en önemli yollarından biri ise sanat eğitimi almaktan geçmektedir çünkü sanat eğitimi bireyi bir bütün olarak inceler bireyin gelişimi ile doğrudan ilgilenir ve bu yüzden okullarda görsel sanatlar başlığı altında çocuğa kazandırılmaya çalışılır.

Okullarda sanat eğitiminin rolü her alanda hissedilir. Sanat eğitimi hem öğrenme sürecinin hem de gelişim sürecinin etkin bir yardımcısı olabilir. Çünkü sanat, duygu ve düşünce arasındaki karşılıklı ve iç içe geçmiş bağlantıyı vurgular (San, 1979, s. 1). Sanat eğitimi bireyin zihinsel ve fiziksel gelişimi kadar duygusal gelişimi için de önemlidir. Ama sanat eğitimi verilmeden önce bireyler incelenmeli yaş aralıkları ve özellikleri dikkate alınarak sanat eğitimi verilmelidir. Piaget “Bu konuyu ele almış ve onun için gelişim süreklidir her çocuğun belirli yaş aralığında kazanması gereken özellikler vardır o yaş aralığının özellikleri kazanılırsa bir sonraki yaş aralığında çocuk daha başarılı olur.” (Yaycı, 2014, s. 102).

Sanat eğitimi bireylerin kişilik özelliklerine ve yaş özellikleri dikkate alınarak verildiğinde bireylerin gelişiminde olumlu değişiklikler meydana gelir. Örneğin; bireyin kendini özgür bir biçimde ifade etmesini sağlar, kişiler arası iletişimi güçlendirir, bireyin çok yönlü düşünmesine katkı sağlar, birey çevresine farklı gözle bakmaya başlar en önemlisi de çevresini daha iyi inceler ve analiz edebilir.

Yaygın eğitimin genel amaçlarında şöyledir;

- Her alanla kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirilebilmesi
- Görsel okuryazarlığın geliştirilmesi
- Ruh sağlığına yardımcı olması
- Özgün düşünme, deneme ve üretme kapasitesinin geliştirilmesi

- Kişiliklerinin oluşmasına, kendilerine olan güvenlerinin artmasına yardımcı olması (Özsoy, 2016, s. 78).

Bireyin gelişimi yaptığı resimlerle de incelenebilir. Çocuk resmini inceleyen Lowenfeld, sanat yoluyla bireyin kendisini ifade etmesini, sağlıklı bir duygusal gelişme açısından temel önemi olduğuna inanıyordu (Yavuzer, 2018, s. 23). Bireyin bu denli çok yönlü gelişimi, yaşı ilerledikçe ve çevresiyle ilgili gözlemleri arttıkça bunu resimlerinde gözlemlemek daha açık olabilir.

Çocuk ve sanat ele alındığında ikisi de dinamik bir olgudur. Sanat onda bir “düşünme dili” şeklinde yansır. Çocuk, dünyayı kendi algıladığı biçimde görür ve bunu kendi ifadeleri içinde yansıtmaya çalışır (Yavuzer, 2018, s. 13). Bu yüzden çocuğun düşünce gücünü geliştirebilmenin en önemli yollarından birisi de sanat eğitimi almaktan geçmektedir. Moholy-Nagy’nin de belirttiği gibi “duyusal cehaleti gidermenin bir yolu duyguları harekete geçiren ve ifade etmeyi sanatı kullanmaktır” (Özsoy, 2015, s. 33)

Çocuk ve sanat eğitimi ile ilgili nitelikli bir sanat eğitimcisi öğrencileri kendi yeteneklerine ve özelliklerine göre yönlendirmeli, öğrencilere çalışma disiplini aşılamalı, onlara görmeyi öğretmeli gördüklerinin üzerinden yeni çıkarımlar yapma gücünü vermelidir. Yaptırdığı çalışmalarla öğrencilerde sorumluluk duygusu gelişmiş, fikir üretip geliştirebilen ve aktaran bireyler olmasına katkı sağlamalıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 7). Bu katkı sağlandığında bireydeki başarı ve özgüven duygusu, bireyin içinde bulunduğu her türlü etkinlik alanını olumlu yönde etkileyebilir Bu duygular sosyal bir varlık olan insanın, başkaları ile olumlu iletişim kurmasına da sevgi, saygı, hoşgörü ve anlayış içeren, derin ve kalıcı çağdaş ilişkilere girilmesine sanat eğitimi yoluyla katkı sunabilecektir.

1.1. Problem Durumu

7-9 yaş arasına gelen çocuklar dünyayı ve çevreyi mekân olarak algılamaya başlarlar ve bu yaş aralığında çocukların mekânı algılamaları görsel sanatlar dersi kapsamında geliştirmek için bazı yöntemler kullanılmaktadır. Çocuklara gördükleri fotoğrafları ya da resimleri anlattırmak gibi çalışmalar, uygulamalar+ yaptırmaktadırlar. Bu çalışmada ise 7-9 yaş arası çocuklarda mekân kavramının algılanması ve gelişmesi için çocuklara yöntem olarak görmeye dayalı video izletilerek ve işitmeye dayalı ses kaydı dinletilerek hangisinin mekân algısının gelişimine nasıl katkı sağlayacağını, bu durumun avantajları ve dezavantajları problem durumunu oluşturmaktadır.

1.1.1. Alt Problemler

1. Resmi tamamlayabilme kriteri, doğrultusunda ortaya konan uygulamalar hangi düzeydedir?
2. Renk algısı kriteri, doğrultusunda ortaya konan uygulamalar hangi düzeydedir?
3. Mekân/uzam algısı kriteri, doğrultusunda ortaya konan uygulamalar hangi düzeydedir?
4. Anlatım/kompozisyon algısı kriteri, doğrultusunda ortaya konan uygulamalar hangi düzeydedir?
5. Özgünlük (yaratıcılık) kriteri, doğrultusunda ortaya konan uygulamalar hangi düzeydedir?
6. Kompozisyonda kullanılan imge kriteri, doğrultusunda ortaya konan uygulamalar hangi düzeydedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı 7-9 yaş arası çocukların mekânı algılamalarında görmeye dayalı yaptırılan uygulamalarda mı, yoksa işitmeye dayalı yaptırılan uygulamalarda mı mekânı algılamaları kolay bu ikisi arasındaki etkililiğini ve anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya çıkarmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çalışma; 7-9 yaş arası çocuklarda mekân algısının oluşmasıyla birlikte çocukların görsel ve işitsel algılarından hangisinin ön planda olduğunu ortaya koymak için yapılmıştır. Günümüz teknoloji çağında birçok çocukta odaklanma ve algılama problemi ortaya çıkabilir. Bu çalışmada görsel bir şeyler izlediklerinde mi mekânı daha iyi algılıyorlar yoksa ses kaydı dinlediklerinde mi mekânı daha iyi algılıyorlar bunu ortaya çıkarmak konusunda bize sonuçlar sunmuştur.

1.4. Varsayımlar

Çocuğun görmeye ve işitmeye dayalı mekân algısının gelişimi göz önüne alındığında;

1. Uygulama koşullarının araştırma evreni içerisinde yeterli olduğu,
2. Araştırmada faydalanılan kaynakların yeterli bilgi sağladığı,

3. Araştırmada yer alan video ve ses kaydı örneklerinin, konuya ilişkin görüşlerine başvuru alanında uzman kişilerin yeterli oldukları düşünölmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Ankara il merkezinde bulunan Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Çocuk Sanat Atölyelerindeki 7-9 yaş arası toplamda 30 öğrenci ile sınırlıdır.
- Uygulama konusu olarak "Sagalossos Antik Kenti" mekan olarak seçilmiş,
- Uygulama tekniği için ise pastel boya,
- Uygulama süresi 2 saat ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Mekân: Bir kimsenin, bir şeyin bulunduğu, bir eylemin gerçekteştiği yer. Resimde mekân, kompozisyonu oluşturan figürlerin bir araya gelerek üçüncü boyut yanılısaması oluşturacak biçimde düzenlenmesidir (Keser, 2009, s. 210).

Algı: Duyumsal deneyim edinme yeteneği. İnsan kendisini çevreleyen dış dünya hakkında duyu organları aracılığıyla oluşturduğu bilgiyi bir ya da birden çok duyu organının beyinde kaydettiği bir uyarıcı yorumlaması ve gelen bilgilere birlik kazandıran fiziksel, duyumsal ve bilişsel bileşenleri içeren süreci ifade eder (Keser, 2009, s. 31) .

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Sanat Nedir?

Robert Hughes sanatla ilgili şu sözü söylemiş “Sanat, isteklerimizi, düşlerimizi, düşüncelerimizi koyduğumuz alandır” (Keser, 2009, s. 294). Bu alan kişiye özgüdür. Sanat bireysel yapılan bir şeydir insanın iç dünyasıyla baş başa kalıp kendini gözden geçirip kendine sorular sorduğu bu sorular doğrultusunda kişinin kendini daha iyi tanımasını sağlayan şeydir. Sanatın hangi dalında olursa olsun yalnızlaşmak ve kendini keşfetmek önemlidir, önemli olmanın yanında da zordur. Sanatın temelinde yaratıcılık yatmaktadır yalnızlaşma ile birlikte kişinin yaratıcılığı ön planda tutup bu denli çalışmalar sergilemelidir. Akgün (2003) “İnsanın doğaya hükmedebildiği en somut gücüdür yaratıcılık. Pek çok beyinsel yetinin karmaşık bir süreci olan yaratıcı güç insanın doğaya şekil vermesiyle başlamıştır (s. 71). Sanatla ilgili bir başka yazarda şöyle bir açıklama yapmıştır. Sanatın varlık nedeni tahayyül. Çünkü insan hayal edebildiği için sanat var. Ne garip değil mi, akledebildiği için değil. Tıpkı gerçeklik gibi, aklın da sınırları var. Bilimin de oysa tahayyülün sınırları yok (Cündioğlu, 2016, s. 3). Yazarın tahayyül dediği şey ise imgeleme yani zihinde oluşturma hayal etmedir. Bir insan bir şeyleri oluşturup hayal edebildiği zaman sanat o kişiye daha farklı yollar sunmaya başlar. Bu yollar bizi düşünmeye sevk ettiği için. İnsan yapısı gereği mutlu yaşamayı düzenli ve uyumlu yaşamayı ister. Bu mutluluğu yakalayabilmek içinse en yüksek potansiyelini ortaya koyarak en iyi şekilde kendini tanımaya çalışır ve kendini keşfettikçe de daha başarılı olur ve kendini aşmaya başlar bu istek artar, bu istek ve ihtiyaç arttıkça insan doyuma ve mutluluğa ulaşır (Uçan, 2002, s. 2). Bu doyum ve mutluluk sanatla birlikte ihtiyaç hâline dönüşebilir.

Maslow’a göre, kişiyle ilgili şöyle düşünmüştür. Doğada her şey ihtiyaçtan doğar beslenme, barınma, sevme, sevilme, öz saygı gibi ihtiyaçlar eğer bu ihtiyaçlar sağlıklı bir

şekilde karşılanırsa kişi hayatını verimli geçirir ve kendini gerçekleştirmiş kimseler arasında yer alır. Bunun yolu ise kişinin kendini tanıması ve doyumlu bir hayat geçirmesinden geçer (Dönmezer, 2010, s. 135-136). Bu yüzden sanat kişinin kendini gerçekleştirebilmesi için önemlidir.

2.2. Sanat Eğitimi

Sanat soluk alma gibi bir ritmi, konuşma gibi anlatımsal öğeleri vardır. Algılama, düşünme, imgeleme ve bedensel eylemin de katıldığı etkin bir süreçtir (San, 1979, s. 1). Bizler sanat eğitimine ihtiyaç duyarız çünkü hangi alanda olursak olalım sanat eğitimi bizim çevreye farklı gözle bakmamızı sağlayabilir bakmak değil hatta görmemizi sağlayabilir. Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir (Berger, 2010, s. 7). Çocuğun bu görme ve tanıma işlemine bizler sanat eğitimi yolu ile katkı sağlayabiliriz. Görme kişinin kendi yeteneği ile de ilgilidir çünkü birey ya da çocuk merakı ve ilgisi ne ile ilgili ise o yönde merak duyar ve algısı o yönde gelişir bu yüzden çocuğu yeteneğine ve ilgisine yönlendirmek ailesi ve onu bu süreçte tanıyan eğitimci sayesinde mümkün olabilir. Bireye ya da çocuğa verilecek eğitimde görme duyularına yönelik eğitim verilmesi gerekmektedir çünkü insan ilk başta bakar ve görür ondan sonra düşünür. Bu işlemlerin sonucunda kişinin düşündüğü, okuduğu, dinlediği şeyleri farklı bir gözle, düşünceyle analizi sonucunda sağlıklı bir görme olayı meydana gelir. Sanatsal eğitim, insanın sanatla ilintilerinin biçimlendirilmesidir. Bu durum, sanat sevgisini, sanata içten gereksinim duyulmasını; sanatın anlamı, özgül değeri ve imgesel dili ile ilgili anlayışların gelişimini içerir (İşbilen, 2002, s. 142). Sanat sevgisi aşılamanın yolu ise sanat eğitiminden geçmektedir. Sanat eğitimi alan birey özgür bir kişilik kazanarak, kendini tanıma ve ifade edebilmede önemli adımlar atar. Sanat eğitimi ile özgüven duygusu gelişen bireyin yaratıcı güçleri de ortaya çıkabilmektedir (Şırlakoğlu, 2002, s. 12). İnsanları ortak bir çerçevede birleştiren sanat toplumları bir araya getirmekte de önemli rol üstlenir. Bir insan sanat eğitimi yoluyla kendini beslediği zaman çevreye daha yararlı birey oluyor ve kendi öz saygınlığına erişen birey başkaları tarafından da kolaylıkla kabullenilen ve uyum içerisinde yaşamını sürdüren bir kişiliğe sahip olabiliyor. Toplumları sanat eğitimi yoluyla birleştirmenin yolu ise sanat eğitimini doğru verebilmekten geçiyor Herbert Read'in "Birey kuşkusuz tektir" "ünik"tir (San, 1979, s. 5). Buradan anlaşılacağı gibi kişi tektir ve kişinin yetenek ve ilgisine göre sanat eğitimi verilmelidir. Yetenek ve ilgisi dâhilinde kişi eğitilip yönlendirilirse sanat eğitimde başarıya ulaşabilir.

Günümüz sanat eğitiminde şöyle bir yanlışlık vardır kişi herkesin yaptığının aynısını yaparsa, düşünmeden, sorgulamadan, emek çekmeden bir şeyler meydana getirip bununla övünürse bu başarı, mutluluk verici bir olaymış gibi düşünülebilir. Hâlbuki birey nasıl biricik yani tekse onun ortaya çıkardığı şeyde biriciktir ona özgü ona ait bir şeydir aslında kişi sadece bunun farkın da olursa bile kendini gerçekleştirmeye bir adım daha atmış olur. Bu yüzden her bireyin isteği arzusu ve yeteneği farklı, her bireyi tanıyarak eğitim verilmesi gerekmektedir. Birey eğitimcinin bu yaklaşımıyla kendini tanıyıp ilerler ve mutlu olur ve sanatı anlamaya başlar kendini sever, sanatı sever ve toplum içinde yararlı bir kişilik haline dönüşür. Herbert Read, eğitimde en önemli hususlardan birisinin, psikolojik yönelişleri, ruhsal tutumları bilmek olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre estetik duyarlılığın eğitilmesi eğitimin en önemli ve temel görevlerinden biridir (San, 1979, s. 7).

Bireye sanat eğitimi verilerek de bireyin öğrenme yaşantısı diri tutulabilir. Çünkü sanat eğitiminde bireyin öğrenme yaşantısı diri tutulduğunda bireyde gerçekleşen öğrenme kalıcı öğrenme haline gelebilir. birey bunu aktif olarak öğrendiği yani sürece dâhil olduğunda, bunu hayatında davranışa dökmesi kolaylaşmış olur. İnsan ve insan duyguları üzerine inşa edilen sanat, insanı etkileyen bütün faktörlerin etkisine açıktır (Çaydere, 2010, s. 22). O zaman Sanat ve sanat eğitimi birey için vazgeçilmez bir parça haline gelir. Bireyde öğrenme yaşantısını canlı tutmanın yollundan birisi ise bireyi istekli hale getirmektir. İstekliliği sağlayacak kişi ise sanat eğitimcisi, öğretmen, veli bireyi yönlendiren kimse bireyin çeşitli yönlerden gelişimine ve olgunlaşma düzeyini, önceki alışkanlıkları ve öğrenmeleri, genel sağlık düzeyi yerinde olduğu görüldüğünde, hazır bulunmuşluk açısından en önemli olan "istek duyma" yani motivasyonu sağlaması gerekmektedir (Yılmaz, 2010, s. 196). İstek duyma gerçekleşirse öğrenmelerde kalıcı hale gelebilir.

Sanat eğitimi süreçlerindeki başlıca öğeler olan gözlem, araştırma, bulma, uygulama, deneme, denetleme ve sonuçlandırma, bilimsel araştırmacıların süreçleriyle hemen hemen aynı olmaları bakımından, çocuk ve genci çağımızın bilim ve teknolojik dünyasına da hazırlar (Üstüner, 2007, s. 78). Sanat eğitimine erken yaşta başlamak çocuk ve birey için önemli olabilir.

Eğer ki sanat eğitimi bireye küçük yaşlarda verilmezse çocuk çevresine farkındalıkla bakamayabilir, estetik bakış açısı kazanmakta geç kalabilir, başkalarının görüşlerine ve düşüncelerine saygı duymayabilir, kendi kültürü olsun başka kültürler olsun onları değersiz görebilir. Böyle düşündüğü için de ne sanat eseri ne sanatçı ne de evrensel değerler onun için önemsiz olur ve bunları koruması, sahip çıkması, anlaması olanaksız hale gelir

(Akengin, 2011, s. 2). Bu yüzden sanat eğitiminin temelleri küçük yaşta atılmalı erken atılan temeller sayesinde Sanat eğitimi, görsel, algısal ve bilişsel olarak sanat eserinin çözümlenmesinde estetik birikimin yanında eleştirel düşünebilme kabiliyetide kazanabilir. Yaratıcılık safhasında ise donanımlı hale gelen bireyin düşünsel bağlamda estetik ilişki kurmasını sağlayan bir eğitim sistemidir (Küpeli, 2014, s. 8) ve çocuklara, bireyler ve aileleri sanat eğitiminin önemi ve gerekliliği anlatılarak kişinin gelişimindeki süreç saat eğitimi yoluyla ilerletebilir.

2.3. Çocuk ve Resim

İnsan hangi limana gittiğini bilmezse, hiçbir rüzgâr onun için yararlı olmaz SENECA (Yavuzer, 2008, s. 11).

Sanat özgürlüğü ve özgünlüğü içinde barındırır, çocuk ise sanat arasındaki belki de en güçlü bağ özgünlük ve özgürlüktür. Çocuklar yapıları gereği eğlenmekten, oyun oynamaktan, bir şeyler hayal etmekten ve bir şeyler oluşturmaktan hoşlanırlar bu yapmaktan hoşlandıkları şeylerden biriside resim yapmaktır, çünkü çocuk resim yaparken kendi isteği doğrultusunda yaptığı için bunu da oyun olarak görür kendi dünyasını resimlere yansıtır ve bundan haz alır. Resim bireyin kendince düzenlemeye çalıştığı karmaşık dünyasını açıklayış biçimi ve zihinsel gelişimin göstergesi sayılabilir (Yavuzer, 2018, s. 11).

Her çocuğun kendine özgü bir şeması vardır bu şema her çocuğa göre farklılık gösterir bunun nedeni yaşadığı toplum, çevre, arkadaşları, ailesinden kaynaklı olabilir. Çocuk büyüdükçe bu çevredeki şemaları artmakta düşünceleri ve deneyimleri değişmektedir. Değişen her şeması ve düşüncesini bazen istemli bazen istemsiz çocuğun resimlerinde gözlemleyebiliriz. Çocuğun şemaları dünyayı algılayış biçiminin bir sonucudur (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 31). O yüzden çocuğun bize kendisini yansıtması ve olaylar hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade etmesinde, yalın bir anlatım aracı olan resmin önemi büyüktür. Aynı zamanda kendisini ifade edemeyen birçok çocuk içinde resim bu yüzden önemlidir, çocukları tanımamızda yardımcı olur ve bizim çocuk için yapacağımız şeylerde yol gösterici olur (Yavuzer, 2018, s. 5).

Çocuk küçük yaşlarda saflığı ve içtenliğiyle bize düşünceleri ve yaşamı ile ilgili resimlerinden ipuçları bırakabilir ama bu ipuçları her yaşta geçerli anlam çıkarmaya yönelik resimler olmayabilir. Çocuk dediğimiz şey çevreye, arkadaşlarına, okula ve aile

gibi ortamlarda kaldıkça birçok uyarana ve uyarıcıya maruz kalır bu maruz kalmayla birlikte zamanla değişir ve büyür bu büyüme zihinsel, fiziksel, duyuşsal olarak değişiklik gösterir. Örneğin 5 yaşında bir çocuğun dünyayı ve çevreyi 8 yaşında bir çocuğun dünyayı ve çevreyi algılayışında farklılık vardır. Bunu çocuğun resimlerinde de görebiliriz.

Serap Buyurgan ve Ufuk Buyurganın dediği gibi “Çocuğun şemaları dünyayı algılayış biçiminin bir sonucudur” (2012, s.31).

2.3.1. Çocuk Resminin Gelişim Aşamaları

Çocuk resmindeki değişimi Victor Lowenfeld’in 5 basamak altında belirlemiştir.

- 1) Karalama basamağı (2-4 yaş),
- 2) Şema öncesi basamak (4-7yaş),
- 3) Şematik basamak (7-9 yaş),
- 4) Gerçeklik basamağı (9-12 yaş),
- 5) Sahte gerçeklik basamağı (12-13 yaş) (Keser, 2009, s. 82).

Lowenfeld’in belirlediği bu basamaklar çocuğun yaş aralıklarına göre değişiklik gösterir.

2.3.1.1. Karalama Basamağı

Karalama dönemi dediğimiz dönemde çocukların en bağımsız olduğu el, kol, kas, hareketleri ile çeşitli materyallerle özgürce kalemi savurup savruk çizgilerle bir yüzeyin karalanması olarak düşünebiliriz. Yaşamın ilk yıllarında ‘keşif’ ve ‘icat’ girişimleri içinde olan çocuk her şeye dokunur, dokunduğu objeler arasında kâğıt da bulunur. Eli amaçsızken kâğız üzerinde dolaşırken çizgiler bırakır. Çocuk yaratıcı çizgileri görür ve onların yaratıcısı olduğunu anlar. Bu istem dışı eseri, yetişkin anlamsız bulabilir, fakat çocuk için bu, faaliyetinin bir ürünüdür, kişiliğin yansımasıdır. Böylece o yaratıcı gücünün bilincine varır. Başlangıçta rastlantısal olan bu yaratıcı güç, zamanla yeniden canlandırmak istenen bir zevkin kaynağı olur (Yavuzer, 2018, s. 33).

Bu dönem de çocukların yaptığı resimler başlangıçta omuzdan gelen zikzak ve dairesel hareketler zaman içinde yerini diresek ve elden gelen hareketlere bırakır. Bu hareketlerin karşılığında, önceleri yukarıda aşağıya yapılmış karalamalar, eğri zikzaklar, dairesel çizgilerle kalın bir yumak oluşturan karalama örnekleri ortaya çıkar. (Yavuzer, 2018, s. 33).

Çocuk bu karalamaları yaparken oldukça zevk alır ve sürekli tekrarlar bu yaştaki çocuklar bu tür davranışları sağlayarak öğrenmeye başlarlar. Örneğin bir çocuk ayakkabı demeyi öğrenmeye başladığında bunu heceleyerek söyler başta bilinçsizce yapar fakat bu davranışı pekiştirildiği zaman bunu tekrarlar ve artık bilinçli bir şekilde o nesneyi tanıyarak o nesnenin ismini bilinçli bir şekilde kullanır ve öğrenme meydana gelmiş olur. Aynı şey çocuk karalarken de gerçekleşir çocuk başlarda zevk aldığı için karalar fakat karalamaları ileriki dönemlerde bir şeylere benzemeye başladığında çocuk bu karalamaları benzemesi için bilinçli bir şekilde elindeki materyali kullanarak aklındaki bir şeyi kâğıda ya da herhangi bir zemine aktarmaya çalışır bu çalışmalar ilerledikçe de çocuk şeması genişlemiş olur.

Karalama dönemi ilgili Victor Lowenfeld şöyle bir gözlemde bulunmuştur; Başlangıçta çocuk kaslara çok hâkim olmamakla birlikte açık ve koyu çizgilerle karalamalar yaptığı görülür daha sonra bilinçli uzun çizgiler kullanır ve dairesel formlar çizmeye başlar. Bununla birlikte bilinçli bir şekilde çizmeyi keşfeder ve bu yaptığı çizimler ya da karalamalar ile ilgili hikâyeler yazar ve anlatır (Keser, 2009, s. 82).

Bu dönemde; Renk kavramı yoktur, renkleri kısa fırça darbeleriyle kullanırlar (Artut, 2013, s.243). Yani rengi de çizgi gibi kullanırlar. Rengin hangi renk olduğunun üstünde fazla durmadan kâğıt üzerine sürer, renkleri birbiri üzerine sürerek çamur gibi görünmelerine aldırmadan deneyler yapar (San, 1979, s. 135). Bu dönemin sonuna doğru 3,5 – 4 yaş aralığındaki çocuklar dairesel çizgiler çizebilir bu çizgileri bilinçli kullanır. Çocuğun üç yaşında artık çevresinde gördüğü ve tanımaya başladığı kavramlar resimlerine girer (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.46). Örneğin bir insan figürü çiziminde, ayaklar bir çizgi, gözler ise bir nokta şeklindedir. Eller, kulaklar, saçlar ve ağız-diş belirgin bir şekilde görülür (Artut, 2013, s. 243).

Bu dönemde çocuğa müdahale edilmemelidir çocuk dünyayı yeni keşif içerisinde olduğu için çocukla sık sık konuşulup bir şeyler anlatılırsa çocuk kendi şemasına eklemeler yapabilir ve şemasını genişletip resimlerine yansıtmış olur.

2.3.1.2. Şema Öncesi Basamak

Bu yaş grubu algılama-kavrama ve öğrenmede belirgin bir işlerliğin kazandığı bir dönem içine girer. Bu dönem Piaget'nin "işlem öncesi dönem" ile aynı zamana rastlamaktadır (Artut, 2013, s. 247). Bir önceki dönemde çocuk kendini tanımaya başlamış ve şemalarını oluşturmaya başlamıştır. Yaptığı karalamalar zevk odaklı olduğu için birçok karalama

davranışı bilinçsizdir ama 4 yaşa doğru çocuğun şeması genişler ve bilinçli karalama örnekleri sergilemeye başlar. Şema öncesi dönemde bildiklerinin arttığını da çocuğun şemasının genişlediğini yüzey üzerine yaptığı çizim örneklerinde görebiliriz. Çocuk yaptığı karalamaları artık bir şeylere dönüştürme amacıyla yapmaktadır. Bu evrede çocuk dış dünya ile kurduğu ilişkilerini giderek zenginleştirir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 48). Genelde, dört yaş civarında, çocuklar oldukça tanınabilecek biçimler çizmeye başlar. Bununla birlikte, kesin olarak bunların ne olduğunu söylemek oldukça zordur (Yavuzer, 2018, s. 41).

Karalama dönemi sonun da çocuğun yaptığı dairesel çizgiler bu dönemde genellikle çocuğun en zevk aldığı şey olan insan figürlerine dönüşür. Mekân içine nesnelere yerleştirmesinde bir ilerleme göze çarpar. Ayrıntılar çoğalır, sayfaların orasına burasına saçıp dağıttığı figürler ve öğeler bir merkez çevresinde toplanmaya başlar ya da toprak çizgisi dediğimiz alttaki çizgi üzerine daha anlamlı biçimde dizilir (San, 1979, s. 141). Çocuk resmi oluştururken resimde kullandığı elemanların bağlantısının olmasına gerek yoktur. Sadece bildiği bir şeyi kâğıt yüzeyine eklemek istemiştir.

Bu dönemde çocuğun renk kullanımında ilerleme olmuştur. Bir önceki karalama döneminde çocuk, hiçbir ayırım yapmaksızın ve önceden kararlaştırmaksızın renkleri kullanır. Renklerin, özellikle üç ana rengin adlarının öğrenilmesi de 4 ile 5 yaşlarına rastlamaktadır. Karalama aşamasında renge pek önem vermeyen çocuk, 4-5 yaşlarından sonra parlak ve açık renklerden başlayarak yavaş yavaş bol renk kullanmaya doğru gidecektir. (San, 1979, s. 144). Ama çocuk istediği şeyleri yine içinden geldiği gibi boyamaktadır. Renk kullanımında daha cesur ve özgür oldukları görülür. Nesnelere varlıkların gerçek renklerini değil daha çok sevdikleri (parlak, fosforlu) canlı renkleri tercih ederler (Artut, 2013, s.246). Bununla birlikte çocuğun yaptığı resimde çizdiği figürlerde ya da canlılarda hareketler yok denecek kadar kısıtlıdır.

2.3.1.3. Şematik Basamak (7-9 Yaş)

Çocuğun bu evresine bakacak olursak bir önceki dönemde çocuk karalamalarını şemalarını genişlettiği için artık bir şeylere benzediğini gördük ve bu benzerlikleri çocuk keşfedip şemasındaki şeylere bilinçli dönüştürdüğünü inceledik.

Şematik döneme geçtiğinde ise çocuk çocuğun kas gelişiminin çalışmalarına yansıdığını belirgin bir şekilde görmeye başlıyoruz. Çocuğun bazı şemaları kendine göre geliştirildiği fark edilir, daha önceki dönemde geometrik formlara küçük detaylar ekleyerek bir şeyler oluştururken, bu dönemde örneğin; insan figüründe yine geometrik formlardan yararlanarak insan figürü çizimleri görünse de bunun ayrıntıları saçlar, dişler, eller bazen detaylı çizilir. Bu dönemde, bu tür çizimleri daha gözle görülür şekilde artmış bir şekilde gözlemlemekteyiz bu gözlemlediğimiz çocuğun insan figürü çocuğun oluşturduğu kendi şeması olduğu için yaptığı resimlerde çocuk bu şemayı sık sık çizer (San, 1979, s. 147).

Çocuğun şeması insanlarla sınırlı değildir çevresinde gördüğü her şeye karşı deneyimleri ile birlikte çocuk kendi şemasını oluşturur ve bu şema çocuğun yaşı ilerledikçe gelişir ve değişir. Örneğin bir ev, araba, gibi farklı araçlar kişiler olabilir. Çocuk bir defa sembolü elde ettikten sonra onun üzerinde çok çalışır ve aynı kategorideki birçok benzerini yapar (Artut, 2013, s. 252). Nasıl bir kelime öğrenmek istediğimiz de o kelimeyi sürekli tekrar edip özümseyorsak çocuğun bir şeyi öğrenmesi de aynı şekilde ilerler. Çocuk kendi şemasındaki şeyleri çizerek o şemayı zamanla ilerletir ve geliştirir. Çünkü çocuk yaş aldıkça düşünmesi de gelişir her çizdiği şey bir öncekinin aynısı olmaz başta yaparken düşünmese de bu çizme olayını tekrarladıkça üzerinde zamanla düşünerek bunu daha tanır ve belirgin hale dönüştürür.

Bu dönem çocuğunda belirgin olarak gördüğümüz şey ise altı yaşındaki çocuğun resimlerinde doğallık özgünlük ve şirinliğin yerine çocuğun resimlerinde bakıldığında kolaylıkla anlaşılabilir şeylerin çizildiği görülür. Bu çizimler artık sıradanlaşmaya başlar çünkü bu yaş çocuğunda artık gerçeği olduğu gibi yansıtmaya çalıştığını gözlemlemeye başlayabiliriz. Çocuk bir şeylerin benzerini yapmaya başlar ve bunu yaparken mutlu olur ve bu işlemi öğrenme sürecinde yaptığı şeyler gibi tekrarlar ama bunun tam terside meydana gelebilir. Çocuk eğer aynısını yapmaya çalışır ve yapamazsa başarısız olduğunu düşünebilir bu konuda sanat eğitimcilerinin ve ailelerin çocuklara dönütlerde bulunmaları oldukça önemli olacaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 54).

Bu sadece çizim için geçerli bir şey değildir bu dönemde çocuk 1.sınıfa başlar ve burada ki yazma etkinlikleri yorucu ve küçük kasları yorabilecek etkinlikler olabilir. Çocuğu bu etkinliklere hazırlamak için çeşitli çizgi çalışmaları yaptırmak onların yazı yazmaya daha kolay adapte olmalarını ve kaslarını etkin kullanabilmeleri için yararlı olacaktır. Böylece çocuk hem görsel olarak düşünmeye adapte olacaktır ve el-kas koordinasyonu kontrollü bir şekilde ilerlemiş olacaktır (Yaycı, 2014, s. 108).

Çocuğun okula başladığı bu evrede çevresindeki yeni ortam, yeni insanlar, yeni ilişkiler çocuğun çevresiyle ilgili belirli bir görüşe sahip olmasını da sağlayacaktır. Çocuk bu tür ortamlara katıldığında bizde bunun resimlerine yansıdığını zamanla görebiliriz. Çocuk ne kadar çok uyarıcıya maruz kalır ve ne kadar çok ilişkisi güçlenirse çocuğun her alanda ilerlediğini gözlemlemiş olabiliriz. Çünkü bu dönem çocuğu kendini ispatlamaya da çalışır yeni öğrendiği şeyleri paylaşma ve gösterme eğilimindedir ve hiç kimsenin değiştirmesi için etkileyemeyeceği şemalarının temelleri de atılır bu şemalar sadece çocuğa ait şemalardır (Yavuzer, 2018, s. 55).

Bir objenin şemasını, çocuğun sonuçta ulaştığı kavramla o obje hakkındaki bilgisi temsil etmektedir (Yavuzer, 2018, s. 56).

Bu dönemde çocuk, artık toplumun bir üyesi olduğunun farkındalığını yaşar. Bilişsel gelişmenin hızlı olduğu, çevresinde (özellikle okulda) ve birçok becerilerin kazanıldığı bu devrede çocuğun motor becerilerinde, sosyal ilişkilerinde bir süreklilik ve artış görülür (Artut, 2013, s. 250).

Şematik dönemdeki çocuğun resimlerindeki gözlemlenen belirli değişiklikler şunlardır:

- Çocuğun bu dönemde yaptığı resimlerde gerçekçi çizimler yapmaya çalıştığını gözlemlenebilir.
- İnsan figürleri profil veya cepheden gösterilir. Şemalar geometrik şekillere benzer (gövde dikdörtgen, baş daire, etek üçgen gibi). En önemli figüratif konuların başında; yakın çevresi, kendisi, ailesi ve arkadaşları gelir (Artut, 2013, s. 252).
- Çocuk artık resimlerinde gerçeği yansıtma isteği ile resim yapar nesnenin ya da benzetmek istediği şeyin benzemesi çocuk için önemlidir. Resim yaparken kullanılan renkler nesnenin kendi rengidir artık çocuk kendi içinden geldiği gibi nesnelere boyamaz (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 53).
- Resimlere eklenen çoğu şey de oldukça süslemeci bir tavır gözlemlenebilir.

- Bu dönemde bir çocuk, resimlerindeki temsili şekilleri objelerle sınırladığında (‘bu ağaç’, ‘bu bir adam’ şeklinde), resminde oldukça net bir şema görebiliyoruz (Yavuzer, 2018, s. 55).
- Çocukların resimlerine ekledikleri insan figürlerinde cinsiyet ayrımı belirgin bir şekilde görülebilir. Kız saçlı etekli, erkek pantolonlu gömleklili gibi. Çizdiği figürlere elbiseleri de cinsiyete göre çizip ekledikleri görülebilir.
- Resimlerine ekledikleri her şey artık bir uyum içerisinde kâğıda yerleştirilmeye çalışılır eklenen nesnelere ya da insan figürleri genellikle birbiri ile ilişkili bir şekilde kâğıt yüzeyine yerleştirilir. Bu çaba ile çocuğun kompozisyon duygusunun oluştuğu ipuçlarını gözlemleyebiliriz (Artut, 2013, s. 252).
- Bu dönemin en önemli gelişmesi ise; Mekân kavramı gelişmiştir. İl defa resmi yatay olarak ikiye bölen “yer çizgisi”nin görülmeye başladığı bir dönemdir (Artut, 2013, s. 251).

Şematik dönem de çocuğun gerçekçi çizmek istemesinin ardından en önemli gelişme olarak belirtilen çocuklarda ki mekân kavramının oluşmasının belirtileri olacaktır. Nesnelere yerleştirilmesinde çocuk belli bir plan gelişmeye başlar. Genellikle kâğıdın alt tarafında yer çizgisi bulunur, figürler buna göre yerleştirilir. 6 yaşındaki çocuk için bu yer, insanları ilgilendiren bütün etkinlikleri ve tüm nesnelere üstünde taşır (San, 1979, s. 148). Çocuk çizdiği bu yer çizgisi ile sadece kendini değil çevresini de algılamaya başladığını ve bir şeyleri bir yüzeyde, bir mekânda düşünmeye başladığını gösterir. Çocuk yer çizgisini çizmesi ile ve bu çizdiği yer çizgisine kendisini başkaları ile resmetmeye başladığında insanlarla arasındaki etkileşimin başladığını resimlerinde gözlemleyebiliriz.

Resimlerde yer çizgisine karşılık bir de gök çizgisi görülür. Genellikle kâğıdın üst tarafına gökyüzü için ayrı bir yatay çizgi çizilir. Bu çizgi ile yer çizgisi arasında kalan yer çocuk tarafından ‘hava’ diye adlandırılır (Yavuzer, 2018, s. 58). Çocuklar yer ve gök bölümlenmeleriyle kâğıdı iyice bir bütün olarak gördüğünü bizlere göstermektedir. Eklediği her nesne, hayvan ya da figür zaman ilerledikçe büyüklük küçüklük ilişkisi içerisinde mekânda bize perspektifin ipuçlarını gösterecektir. Başka bir deyişle, bu durum çocuğun kendi imajı ile yer arasındaki bağlantıyı kavrayabilecek olgunlukta olduğunu gösterir (Yavuzer, 2018, s. 58). Çocuk bulunduğu konumun farkında ve çevresini daha detaylı algıladığını kendi de yeni yeni keşfeder ben evin içindeyim ev zemine inşa edilen barınmak için kullanılan yerdir her şey zemine yerleştirilmiş bir düzen halinde diye düşünmeye başladığı bir dönemdedir.

2.3.1.4. Gerçeklik Basamağı (9-12 Yaş)

Bu evrede çocuk diğer evrelere göre yaşadığı toplumun ve çevrenin farkındadır ve ne yaptığını bilerek hareket eder ve kontrollüdür. Çocuğun diğer evrelerde özgür oluşu, hareketlerinde içgüdüsel ve serbest oluşu dikkatimizi çekerken, kurallara uymaya da çalışır. Bu kontrollü ve kurallara uyuşu çocuğun resimlerinde dikkat çekici olarak gözlemlenebilir.

Çocuk; resim yaparken gerçekçi olmasını ister eğer bir şey gerçekçi olmuşsa başarılı olmuş demektir çocuk tarafından fakat buna ikna olması da oldukça zordur yaptığı resimlerden genellikle memnun kalmaz ve ben yapamıyorum, başarısızım der bu konuda çocuğu yönlendiren kişilerin yapıcı konuşmalar yapmaları gerekmektedir ve çocukların resimden soğuması engellenmelidir. Çocuk için bu dönemde çevresinin ve öğretmenlerinin ne düşündüğü önemlidir. Çevrede yapılacak eleştiriler yapıcı ve çocuğun süreçteki gelişimine katkı sunmalıdır.

Bu evrede çocuk, ayrıntıya ilgi duyarken, giderek resimlerini göstermekten hoşlanmaz, onları açıklamaz. Artık renkler gelişigüzel seçilmek yerine, gerçeğe uygun bir biçimde seçilmeye başlamıştır (Yavuzer, 2018, s. 66).

Bir önceki dönemde çocuk mekân kavramı için temellerini atmış bu dönemde çocuk ise mekânın içine yerleştirdiği şeylerde gerçeğe uygun ayrıntılar eklemeye ve görmeye çalışır bunu resimlerinde sıkça görülür. Resmine eklediği insanlar artık hareket kazanır ama oranlar daha doğrudur. Örneğin bir insan çizimi yaparken ellerin büyüklükleri vücuda göre oranlanır, portresini yapacaksa kirpiklerine kadar düşünür ve ekler gerçekte var olduğunu bildiği şeyleri resimlerine de yansıtmaya çalışır. Planlama, derinlik (perspektif) renk ve oran kavramları netleşmiştir. Nesnelere arka planda sıra sıra dizili irili ufaklı (perspektifin oluşumu) olarak dikkati çeker. Mekân anlayışı gelişmiştir, her şey yerine göre, anlam ve amacına uygun olarak uygun olarak yerleştirmeye özen gösterilir (Artut, 2013, s. 254).

Çocuğun resimlerinde gölgelendirme ve kısaltmalara yeltenme görülebilir. Manzara çizimleri için girişimler başlar (San, 1979, s. 154). Gölgelelendirmeye birlikte çocuk ışığı ve gölgeyi, açığı ve koyuyu algılamaya başlar ve bunu kâğıt üzerinde bizlere gösterir. Işık gölgenin ardından çocuk renkleri kullanırken de artık renklerde karışım ve geçişler yapar bu karışım ve dikkat nesnelere kendi renkleri üzerinde oluşan açıklık ve koyuluklarla ilgilidir bu yaş da çocuk ayrıntıyı görüp uygulamaya çalıştığı resimde kullandığı renklerde

de gerçekçiliği ön planda tutarak boyayı kullanmaya çalışır. Bu dönemde gerçekçilik ön planda yaratıcılık ikinci planda olabilir.

2.3.1.5. Sahte Gerçeklik Basamağı (12-13 Yaş)

Temel eğitim ikinci kademeye denk gelen bu dönem, çocuksu düşüncelerden, gerçekçi eleştirel entelektüel bir döneme geçişin başlangıcı olarak görülür. (Artut, 2013, s.255). Bu dönemde çocuk kafasında yapacağı şeylerin muhakemesini yapar aklına yatarsa o işi yapar. Bu çocuğun resimlerinde görülür her dönemde çocuk kafasında bir problemi çözer ve bir sonraki döneme geçiş sağlanır. Resimlerinde kültürel-etik(sosyal) sorunların yanı sıra duygusal (acı ve neşe, eğlenme) gibi soyut kavramlar sembolize edilir. Olaylar ve olguları kavrama düzeyleri, yorumlama, muhakeme etme yetileri resimlerinde önemli bir değişiklik olarak göze çarpar (Artut, 2013, s. 255).

Çocuklar bir önceki dönemlerde içinden geldiği gibi hayal gücüne dayalı ya da gördüklerini yapma çabası içindelerdi bu dönemde ise; Yetişkin gibi çizme boyama arzusu içindedirler. Ünlü sanatçıların yaptıklarını merak ederler ilgi duyarlar (Artut, 2013, s. 256). Bunun yanı sıra. Bu evrede çocukta gerçeği yansıtmaya isteği devam eder. Çizgilerinde kendine özgü anlatım yolları arar (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 56). Resimlerinde çocuk daha dikkatli çizer ve boyamalar yapar. Problem yaşadığı durumlar da kendine özgü çözüm yolları bularak problemin üstesinden gelir (Artut, 2013, s. 256).

Bu evrede insan figürünün büyük bir ayrıntıyla çizildiği ve tahmin edileceği gibi, cinsel özelliklerden haberdar olmanın, büyük ölçüde arttığı, bunların resme yansıdığı gözlemlenmektedir (Yavuzer, 2018, s. 67).

2.4. Gelişim

Gelişim dediğimiz olay doğumdan ölüme kadar meydana gelen bir süreçtir. İnsan doğduktan sonra yaşı ilerledikçe her alanda büyür ve gelişir bunları adlandıracak olursak bu alanlar; bilişsel, fiziksel ve duyuşsal alanlardır. Genel olarak da çocuğun bir alanda gelişip büyümesi diğer alanları da etkileyebilir. Her çocuğun gelişim ve büyümesi de o çocuğa özeldir. A çocuğu 1 yaşında yürürken b çocuğun da 1,5 yaşında yürüyebilir. Her çocuğun gelişim hızı aynı değildir. Bazı çocuklar, diğerlerine oranla daha hızlı gelişirler. Bu avantaj, genellikle kalıcı ve süreklidir. Örneğin, gelişimin ilk yıllarında uzun boylu olan

çocuklar, bunu izleyen yıllarda da bu özelliklerini sürdürmeyi devam ederler (Yavuzer, 2018, s.25). Yani gelişim onun sosyal alanı, bilişsel alanını da etkiler.

Gelişimdeki 5 temel kavram şöyle özetlenebilir.

1. Gelişim, dinamik bir olgudur.
2. Gelişim, genetik bireyselliğin bir sonucudur.
3. Gelişim, giderek artan bir özelleşme sürecidir.
4. Gelişimde denge vardır.
5. Gelişim, art arda görülen, düzenli bir süreçtir (Yavuzer, 2018, s. 25-26).

2.4.1. Bedensel Gelişim

Bedensel gelişimin alanı beden iskelet, kas, sinir, solunum, sindirim, dolaşım ve boşaltım sistemleri ile organlarındaki değişimleri kapsamaktadır (Aydın, 2014, s. 68).

Bedensel gelişim bazı dönemlerde hızlı bazı dönemlerde ise yavaşlamaktadır. Gelişimi etkileyen faktörlerde vardır. Bunlar; kalıtım, beslenme, hastalık psikolojik bozukluklar, sosyo ekonomik statü bedensel gelişimi etkileyebilir (Yavuzer, 2018, s. 32-33).

Bedensel gelişimin diğer gelişim alanları üzerine etkisi vardır. Çünkü bir insan bedensel olarak ne kadar sağlıklı olursa, zihinsel ve duyuşsal olarak da o kadar olumlu etkilenir. Bu etkilenmeler resimler üzerinde de görülebilmektedir. Yani bir çocuğun bedensel gelişimi ne kadar sağlıklı olursa bunu da çalışmaları ve dönem özellikleri ile birlikte yansıtabilir.

2.4.2. Zihinsel Gelişim

Zihinsel gelişim çocukların normal gelişim seyri kadar algıladıklarını ile kendisini ifade edebilmesi için sanat eğitimi alanı içerisinde de önemli bir yer tutar.

Zihin, anlama, kavrama, düşünme, muhakeme, akıl yürütme ve öğrenme gibi istidat, kabiliyet veya melekelerin bütünü olarak tarif edilebilir (Şentürk, 2018, s. 45).

Piaget zihinsel gelişimi incelemiştir. Piaget “düşünmenin nasıl gerçekleştiği” tüm çocukların aynı basamaklardan geçerek dünyayı keşfettiklerini, benzer hatalar yaptıklarını ve sorunlara benzer çözümler bulduklarını ve sorunlara benzer çözümler bulduklarını

belirtmektedir. Piaget özellikle çocukların yaptığı yanlışlıklarla ilgilenmiş ve bu yanlışların tesadüfi olmadığını düşünmüştür (Yılmaz, 2010, s. 15-16)

Piaget'ye göre çocuk şu gelişim dönemlerinden geçer:

1. Duyusal-Motor Dönemi (2-7),
2. İşlem Öncesi Dönem (7-12),
3. Somut İşlemler Dönemi (7-12),
4. Soyut İşlemler Dönemi (12-17) (Şentürk, 2018, s. 5).

2.4.2.1. Duyusal-motor Dönem (0-2 Yaş)

Duyusal-motor evrede bebekler, duyularıyla (göz, kulak, tat, dokunma) fark ettikleri uyarıcıları hareket ettirirler (Kandemir, 2018, s. 91). Bu dönemde çocuk;

- Kendini nesnelere ayırt eder.
- Döngüsel tepkiler ortaya çıkar.
- Nesne sürekliliği kazanılır (Akbağ, 2014, s. 11).

2.4.2.2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 Yaş)

İşlem öncesi dönemin önemli bir özelliği çocuğun tümüyle ben-merkezce yapısına sahip olmasıdır (Erden ve Akman, 2015, s. 65) .

Bunun dışında çocuk bu dönemde;

- Maddeleri tek ve belirgin özellikleriyle sınırlandırabilir.
- Bir yönleri ile birbirine benzeyen maddelerin, başka yönlerde değişik olabileceklerini göremez (Yavuzer, 2018, s. 85).

2.4.2.3. Somut İşlemler Dönemi (7-12 Yaş)

7-12 yaş arasında yer alan ilköğretimin ilk beş yılına denk gelen bu dönemde, ben-merkezci konuşma ve düşünce önemli ölçüde azalır, çocuk bilişsel güçlüklerin üstesinden gelmeye başlar. Somut işlemler döneminde çocuğun işlemleri muhakeme edişi mantıklı bir hale gelir (Erden ve Akman, 2015, s. 67). Bunun yanı sıra çocuk bu dönemde; bir şeyin nedenlerini daha iyi düşünebilir. Dolayısıyla mantıklı düşünebilme mümkün hale gelmiştir. Sembollerini kullanabilir, nesnelere şekli, rengi ve büyüklüğü gibi birçok özelliğine dikkat

edebilir (Aydın, 2014, s. 110). Çocuktaki bu gelişimler oldukça hızlı ilerler ve çocuk öğrendiği bilgileri sürekli tekrarlayarak öğrenmesini pekiştirir ve kalıcı hale getirir.

Bu yaş döneminin sonuna doğru çocuklarda, mantıksal düşünme ve sayı sayma, zaman, mekân, boyut, hacim uzaklık kavramları yerleşmeye başlar (Yavuzer, 2018, s. 109).

7-12 yaş arasında çocuk; ailesi dışındaki çevresinde kendini kanıtlayabilmesi için okulda başarılı olmak ve akranlarıyla iyi bir şekilde iyi bir şekilde iletişim kurmak gibi kendisi hakkında olumlu bir duyguya ihtiyaç duyar (Yavuzer, 2018, s. 16).

2.4.2.4. Soyut İşlemler Dönemi (12-17 Yaş)

- Bu dönemde zihinsel işlemler yapılmaya başlar
- Nesne ve olayların yokluğunda soyut düşünme meydana gelir
- Tüm ihtimaller ve hipotezler düşünülebilir.
- Soyut fikirler analiz, sentez yapılır ve değerlendirilir.
- Soyut bağlamda tamamen sıyrılmış kavramlar oluşturulur; örneğin, oran, enerji, atom kavramları öğrenilir (Klausmeier'den aktaran Bacanlı, 2015, s. 97).

2.5. Duygusal (Ruhsal) Gelişim

Çocuk, öğrenme ve deneyime bağlı olarak tepkiler geliştirir. Fiziksel gelişimi normal olan çocuğun duygusal gelişimi de normaldir. Fiziksel olarak normal görünen, istediği gibi hareket eden çocuk mutludur. Duygusal gelişimle sosyal gelişim birbirinden ayrı düşünülemez. İyi bir duygusal gelişim gösteremeyen çocuk, ebeveynleri, kardeşleri ve arkadaşları ile iyi iletişim kuramaz; çevreye uymakta zorluk çeker. Çocuğun dili doğru kullanmasında duygusal gelişim etkilidir. Doğru ifade, çocuğun duygularını çevreye anlatmasını ve çevreyle olumlu sosyal iletişim kurmasını sağlar. Gelişim bir bütündür ve bu nedenle herhangi bir alandaki gelişim diğer alanları da etkiler. Çocuğun diğer gelişim alanlarındaki problemleri duygusal gelişiminde de etkilidir. Zihinsel yönden yasına göre gelişim özelliği gösteren çocuk, duygusal tepkilerini çevresindekilere yansıtmaktadır (Yılmaz, 2010, s. 20-21).

2.6. Mekân Kavramı

Mekân: Keser (2009, s. 210)'e göre; Bir kimsenin, bir şeyin bulunduğu, bir eylemin gerçekleştiği yer olarak tanımlanmıştır. Bir başka açıklamaya göre de: Mekân; “içinde yaşayanlar tarafından algılanan ve değerlendirilen düzlemdir, ufuktur ve hayatın gelişmesinde zaman kadar vazgeçilmezdir” (Kefeli'den Aktaran, Yılmaz, 2010, s. 38).

Resimde mekân kavramı da oldukça önemlidir. Çocuğun kendini fark etmesiyle başlayan süreçte kendini bulunduğu mekâna ait hisseder ve bunu resimlerine yansıtır bu yaklaşık 7 yaşından başlayarak ileriki yaşlara doğru ilerler ve gelişir. San'a göre çocuklarda mekân duygusunun gelişmesi için çocuğun mekân ile tanıdığı, büyüklerini ve kendisinden uzaklıklarını bildiği nesnelere kıyaslamayı öğrenmesi gereklidir (San, 1979, s. 105). Çocuk bu kıyaslamaların farkına varması ile birlikte perspektif algısının da farkına varmaya başlayacaktır. Yakında ki nesnelere büyük uzaktakilerin ise giderek küçüldüğü analizini de görebilecektir.

Piaget'e göre ise;

Piaget çocukta mekânsal kavramların gelişimine dair üç önemli sonuç çıkarmıştır:

1. Çocuk eylemleri çevre ile etkileşerek önce devinimsel hareketlere, daha sonra içselleştirilmiş eyleme ve en sonunda işlemsel eyleme dönüşmektedir.
2. Mekânsal kavramlar, yalnızca algı düzeyinde oluşmakta, mekân yaşantıda zaten var olan bir veri gibi görüne de kavram, zihinsel alanda evrimleşme ile kazanılmaktadır.
3. Mekân kavramı mantıksal bir gelişim izlemektedir. Önce topolojik ilişkiler sonra paralel bir biçimde projektif ve metrik mekâna ilişkin ilişkiler ortaya çıkmaktadır (Koç'dan aktaran Anıktar, 2008, s. 29).

Çocuğun çevreyle etkileşimi onun mekân algısı gelişiminin resimlerini aşamalı olarak ileri düzeye taşıyacağını göstermektedir. Çocukta mekân kavramının gelişmesinde; Çevrede geçirilen motor hareketler, sonrasında öğrenilmiş davranışa dönüşen çocuk davranışları vardır. Yaşadığımız çevre içerisinde yer alan mekânsal kavramlar sadece algı seviyesinde oluşmazlar, zihinsel alanda bir evrimleşme ile de tecrübe edilmektedir. Çocukta mekân kavramı; tarihsel oluşumun tersine, zihinsel bir gelişim süreci içerisinde ortaya konmaktadır (Yılmaz, 2010, s. 55).

Çocuk bu zihinsel süreci bizlere resim yoluyla aktarılabilir ama bu çocuk için o kadar da kolay bir olay değildir. Çocuğun yakındaki ve uzaktaki nesnelere ayırma ve ayrıntılarına varmasıyla birlikte mekân algısı oluşur. Bunun başlaması ise 6 ve 7 yaşlarını bulmaktadır. Tam anlamıyla mekân kavramının oluşması ise ergenlik çağına kadar sürebilir.

2.6.1. 7-9 Yaş (Şematik Dönem) Arası Çocuklarda Mekân

Çocuk bu dönemde Şema öncesi dönemden çıkarak şematik döneme geçer ve bununla birlikte mekânsal oluşumlar resimlerinde görülmeye başlar. Bu dönemde bir önceki dönem gibi resimlerine ekleyeceği şeyi yalnızca düşünmez bir biri ile olan ilişkisini de göz önünde bulundurarak resmine ekler. Örneğin “Ben toprak üzerindeyim ev toprak üzerinde duruyor, toprakta ağaç yetiştiriyor, toprakta çamur var, hepimiz toprak üzerindeyiz” şeklinde düşünür (Yavuzer, 2018, s. 57).

Çocuk artık çevresinin farkına varmaya başlar ve bunu yer çizgisi ile resimlerinde ifade eder ve ekleyeceği şeyleri yer çizgisi üzerine yerleştirir bunun ardından havanın ve gökyüzünün farkına varır ve resimlerinde bunun için alanlar ayırmaya başlar. Aşağıda yer çizgisi, yukarıda gökyüzü çizgisini ya da bulutları gösterir, ilerleyen süreçlerde de resimlerine ekledikleri şeylerin birbiri ile olan ilişkisine dikkat ederek eklediği nesnelere büyüklüğüne ve küçüklüğüne dikkat etmeye başlar, perspektifi yavaş yavaş resimlerinde belirlediğini görürüz, bu dönem çocuğu için bu önemli bir adımdır.

Mekân algısının gelişimiyle birlikte çocukta artık yer çizgisi ortaya çıkar, bununla birlikte kompozisyon ve anlatımda ilerlemeler gözlenir ve çocuk yer çizgisi üzerinde düzenlemeler yapmaya başlayabilir.

2.7. Algı Kavramı

San'a göre algı kavramı şu şekilde açıklanmıştır. Duyu organlarımız yoluyla bedensel alandan ya da dış çevreden toplanan uyarının uyandırdığı tepkiye duyum (sensation), bir ya da birden çok duyu organının beyinde kaydettiği bir uyarının yorumlanmasına da algı deniyor (San, 1979, s. 42).

Bireyin dış dünya ile ilişki kurmasını ve bilginin aktarımını, duyum ve algı yolu sağlamaktadır. Çevre hakkındaki bilgiler ve gerçekleşen eylemler duyular ile beyine ulaşmaktadır (Ayvaz, 2007, s. 5).

Çevreyi algılama duyu organları yardımı ile olur; bazı olayların ya da nesnelere zihinde anlamlı bir bütün olabilmesi için birden çok duyuyu kullanmak gerekmektedir; algılama, birleşik bir deneyimdir. Duyum süreci ile çevredeki fiziksel değişimlere ilişkin ilkel yaşantılar oluşmaktadır. Duyum yaşantılarını yorumlama ve anlamlandırma algılama sürecidir. Farkında olma, algılamadan sonra olay ve nesnenin ayırıcı özelliklerini belirleme sürecidir. Farkında olma süreci belleğin kullanıldığı aşamadır. Tıpkı yaklaşmakta olan birisinin ayak seslerinin duyulması ve ses duyulduğunda ya da kişi görüldüğünde tanınması olarak örneklendirilebilir (Morgan'dan aktaran Ayvaz, 2007, s. 9).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, çalışma grubu, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi ele alınmış olup nitel araştırmaya bağlı olarak fenomenolojik desenden yararlanılmıştır. Ayrıca konuya ilişkin yazılı kaynaklar, doküman incelemesi ve analizi, gözlem ve görüşme gibi veri toplama yöntemi kullanılarak elde edilen bilgiler kavramsal çerçeveyi oluşturmuştur. Fenomenoloji kavram olarak Yunancadaki phainomenon' ve 'graphein' kelimelerinden türetilmiştir ve görünenlerin betimlenmesi anlamına gelir. Fenomenoloji, denetimin ortaya çıkardığı anlamlara dayanır. Fenomenolojik araştırma, insan olgusu üzerine odaklanan, yaşanmış deneyimlerin ifade edilmesinin anlamlarını tanımlamayı amaçlayan, tümevarımsal, betimleyici bir araştırmadır (Ersoy, 2016, s. 55).

Öncelikle yapılan bu araştırmada öğrenciler iki gruba ayrılarak 1.grup görmeye dayalı Sagalossos Antik Kenti ile ilgili sessiz bir video izleyerek 2. grup işitmeye dayalı Sagalossos Antik Kenti'ni anlatan bir ses kaydı dinleyerek resim yapmaları istenmiştir. Daha sonra ortaya konan bu çalışmaları alanında uzman üç kişiden değerlendirmeleri ve gözlemlerini dereceleme ölçeğine göre puanlamaları istenmiştir.

Bu çalışmada öğrencilerin, görsel ve işitsel mekân algısı becerilerinin gelişim düzeyi ortaya konan eserlere yansımaya durumu, uzam ve anlatımsallık boyutlarına ilişkin özelliklerini betimlemeye yönelik olarak dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmada kullanılan ölçekte 1'den 5'e kadar bir sınıflama yapılmıştır. Bıçak (2008)'a göre, "dereceleme ölçekleri 0-4, 1-5 gibi performansın kalitesini yansıtmaktadır. Ölçekteki

rakamlar araştırma sürecindeki yapılanların seviyesini belirler ve beş rakamı en yüksek seviyeyi göstermekle birlikte rakamlar küçüldükçe başarı düzeyinin azaldığını yansıtan bir puanlama aracıdır”.

Bu araştırmada “7-9 yaş arası çocuklarda görmeye ve işitmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar” konulu uygulamada çocuğun sanatsal gelişimi ve çocuktaki mekân algısına göre hazırlanmış olan resim değerlendirme ölçeği ile hem kendi içinde hem de karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi Çocuk Sanat Atölyelerinde kurs alan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi Çocuk Sanat Atölyelerinde yer alan 7-9 yaş arası toplamda 30 öğrenci, on beşer kişilik iki ayrı gruptan oluşmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulurken literatür taraması yapılarak başlanmış yazılı ve görsel materyaller incelenmiş bunlara ek olarak günümüz iletişim araçlarından yararlanılmıştır. Bir sonraki aşama olarak uygulamaya geçilmiş, bu esnada çocukların resim yapma süreçleri gözlemlenmiş ve bu doğrultuda notlar alınmıştır.

Öğrencilere yaptırılan çalışmalarda değerlendirme kriterleri oluşturmak için danışman ile birlikte ‘değerlendirme ölçeği’ geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçekteki kriterlere bağlı olarak üç alan uzmanı öğrenci çalışmalarını değerlendirmiş, elde edilen bu veriler araştırmanın gelişimini ortaya koymuştur.

3.4. Veri Analizi

Değerlendirme; araştırmacı ve danışman tarafından oluşturulan ‘değerlendirme ölçeği’ne bağlı kalınarak oluşturulan ölçütlerin, 15+15 kişilik öğrenci grubu ile yapılan resimlerin *7-9 yaş arası çocuklarda görmeye ve işitmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (GÖRME)* 10 maddelik değerlendirme kriteri ve *7-9 yaş arası çocuklarda görmeye ve işitmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İŞİTME)* de 10 maddelik değerlendirme

kriteri ile değerlendirmesiyle oluşturulmuştur. Her bir ölçüt 3 alan uzmanı tarafından öğrenci resimlerini 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. 10 maddelik ölçütle incelenen her bir resim için 3 uzmanın puan ortalaması, o resmin notunu oluşturmaktadır. Bulgular ise elde edilen bu rakamsal değerlerin *görme* ve *işitme* grubu karşılaştırılarak 7-9 yaş şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak yorumlanmasıyla elde edilmiştir. Araştırma puanlamasında 1. çok yetersiz 2. yetersiz 3. orta seviyede 4. iyi/yeterli 5. çok iyi/başarılı olarak belirlenmiştir.

3.5. Uygulama Süreci

Araştırma Mustafa Ayaz Müzesi, Çocuk Sanat Atölyelerinde 30 öğrenci tarafından gerçekteşirilmiiştir. Çocuklar on beşer kişilik 2 ayrı gruptan oluşmaktadır. Çocuklara tezin konusu olan görmeye ve işitmeye dayalı uygulama yaptırılmiiştir. İlk olarak görmeye dayalı yaptırılan uygulamada on beşer kişin yer aldığı gruba Sagalossos Antik Kenti'nin sessiz bir videosu izletilmiiştir bu video yaklaşık 10 dakika sürmüştür ve bu videodan yola çıkarak çocukların resim yapmaları istenmiştir. Aynı zamanda çocuklar videoyu izlerken gözlemlenmiştir. Bir diğer on beş kişilik grupta yer alan çocuklara ise işitmeye dayalı uygulama yaptırmak için Sagalossos Antik Kentini anlatan ve tanıtan 5-6 dakikalık bir ses kaydı dinletilmiiştir ve bu ses kaydından yola çıkarak çocukların resim yapmaları istenmiştir. Çocuklar ses kaydını dinlerken gözlemlenmiştir. Bu elde edilen resimler hazırlanan değerlendirme ölçeği ile üç uzman tarafından değerlendirilmiiştir ölçekte yer alan değerlendirme iki başlık altında yapılmiiştir. İlk olarak uzmanlar çocukların resimlerinde 'Çocuğun sanatsal gelişimi' başlığı altında; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık), kompozisyonda kullanılan imgeleri değerlendirilmiiştir. İkinci olarak da 'Mekân' başlığı altında; yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi, çizilenlerin oranları maddelerinden yola çıkarak görmeye ve işitmeye dayalı yaptırılan resimler bu iki başlık altında uzman değerlendirme sonuçlarına göre araştırmacı tarafından çocuğun dönem özellikleri de dikkate alınarak yorumlanmiiştir.

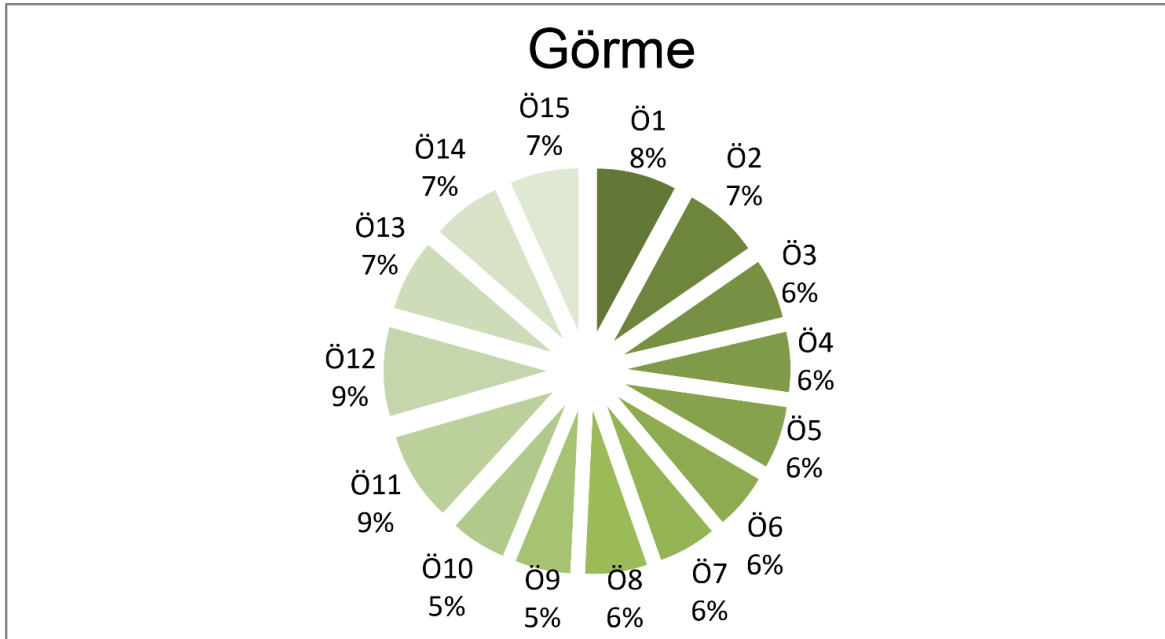

BÖLÜM IV

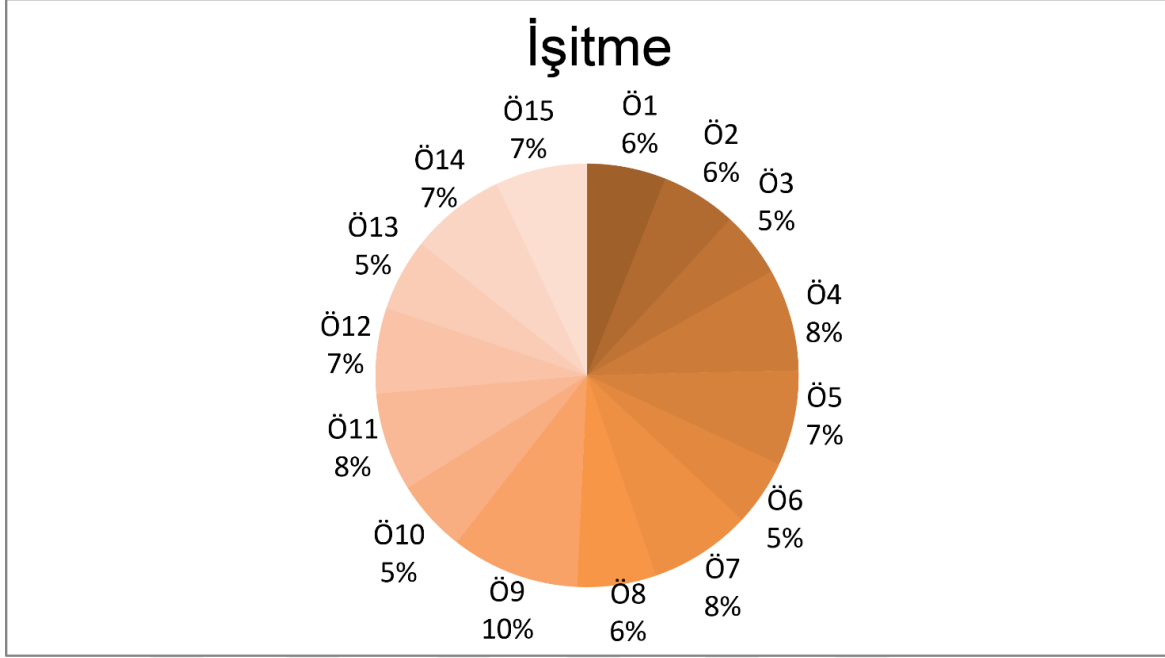
BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde dereceleme ölçeğine göre uzmanların verdikleri puanlara ilişkin veri yorumlaması ve analizi yapılmıştır.

Elde edilen resimler hazırlanan değerlendirme ölçeği ile 3 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Ölçekte yer alan değerlendirme iki başlık altında yapılmıştır. İlk olarak uzmanlar çocukların resimlerinde ‘Çocuğun sanatsal gelişimi’ başlığı altında; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekan/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık), kompozisyonda kullanılan imgeleri değerlendirme, ikinci olarak da ‘Mekan’ başlığı altında; yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere eşyalar vs. mekan ile ilişkisi, çizilenlerin oranları maddelerinden yola çıkarak görmeye ve işitmeye dayalı yaptırılan resimler bu iki başlık altında uzman değerlendirme sonuçlarına göre araştırmacı tarafından çocuğun dönem özellikleri de dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Şekil 1. Görmeye dayalı yaptırılan uygulamanın yüzdeleri dilimde dağılımı

Şekil 2. İşitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın yüzdelerle dilimde dağılımı

Tablo 1

Görmeye Dayalı Yaptırılan Resimlerin Çalışma Takvimi

Öğrenci	Çalışma tarihi	Çalışma süresi
Ö1	9.06.2019	120 Dakika
Ö2	9.06.2019	120 Dakika
Ö3	9.06.2019	120 Dakika
Ö4	9.06.2019	120 Dakika
Ö5	9.06.2019	120 Dakika
Ö6	9.06.2019	120 Dakika
Ö7	9.06.2019	120 Dakika
Ö8	9.06.2019	120 Dakika
Ö9	9.06.2019	120 Dakika
Ö10	9.06.2019	120 Dakika
Ö11	9.06.2019	120 Dakika
Ö12	9.06.2019	120 Dakika
Ö13	9.06.2019	120 Dakika
Ö14	9.06.2019	120 Dakika
Ö15	9.06.2019	120 Dakika

Tablo 2

İşitmeye Dayalı Yaptırılan Resimlerin Çalışmaya Takvimi

Öğrenci	Çalışma tarihi	Çalışma süresi
Ö1	8.06.2019	120 Dakika
Ö2	8.06.2019	120 Dakika
Ö3	8.06.2019	120 Dakika
Ö4	8.06.2019	120 Dakika
Ö5	8.06.2019	120 Dakika
Ö6	8.06.2019	120 Dakika
Ö7	8.06.2019	120 Dakika
Ö8	8.06.2019	120 Dakika
Ö9	8.06.2019	120 Dakika
Ö10	8.06.2019	120 Dakika
Ö11	8.06.2019	120 Dakika
Ö12	8.06.2019	120 Dakika
Ö13	8.06.2019	120 Dakika
Ö14	8.06.2019	120 Dakika
Ö15	8.06.2019	120 Dakika

Şekil 3. Ö1 Görmeye dayalı 1. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 1 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak orta seviyeli başarı düzeyi elde etmiştir. Resim verilen süre içerisinde tamamlama bilme açısından yüksek başarı düzeyi elde etmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve şematik dönem özelliklerine göre resimde yer ve gök ayrımı ve perspektif kullanımında çocuk yüksek başarı elde etmiştir. 7-9 yaş arası çocukların resimlerinde yer ve gök ayrımı yapmaları ve yavaş yavaş perspektifi sezdikleri resimlerde görülmek istenir. Fakat resimde çizilenlerin mekânla ilişkisi ve oranları orta seviyeli başarılı olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3

Ö.1 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
<i>A- Çocuğun sanatsal gelişimi;</i>				
1) Resmi tamamlayabilme	5	5	5	5
2) Renk algısı	3	4	3	3
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	4	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
<i>B- Mekânda;</i>				
1) Yer ve gök ayrımı	5	5	4	5
2) Perspektif	5	5	4	5
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	3	3	3	3

Şekil 4. Ö İşitmeye dayalı 1. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 1 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaraticılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilen resim düşük seviyeli başarı düzeyi elde ettiği gözlemlenmiştir. Örneğin 7-9 yaş arası çocuklarda rengi yoğun kullandıkları görülür ve 9 yaşına doğru çocuklar artık çizdikleri şeyleri kendi rengine boyamaya çalışırlar. Yapılan resminde dikkat çekici nokta çocuk resmini verilen sürede tamamlayamamıştır. Renk kullanımı ve yaratıcılığı olduğu dönemin altında değerlendirilmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve şematik dönem özellikleri dikkate alınarak çocuğun yer ve gök ayrımı, çizilen nesnelerin mekânla ilişkisinde resimde orta seviyeli bir başarı gözlemlenmiştir. Perspektif ve çizilenlerin oranlarında çocuk düşük seviyeli başarı elde ettiği gözlemlenmiştir.

Tablo 4

Ö.2 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	2	2	3	2
3) Mekân/uzam algısı	2	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	2	3	2
5) Özgünlük (yaraticılık)	2	3	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	3	4	3	3
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Uzmanlar tarafından verilen puanlar ve aritmetik ortalamaları

Şekil 5. Ö.3 Görmeye dayalı 2. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 2 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaraticılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak resmi tamamlayabilme konusunda orta seviyede bir başarı gözlemlenmiştir. İlkelerin bütününe göre değerlendirildiğinde genel olarak başarılı seviyede görülmüştür. En başarılı olduğu nokta ise anlatım ve kompozisyon olmuştur bu yaş çocuğuna göre 7-9 yaş arası çocuklarda gözlemlenmesi gereken özellik olduğu için bu çalışmada kompozisyon kullanımı başarılı görülmüştür. Tüm elemanlar dikkate alındığında dönemine göre başarılı bulunmuş bir resim olduğu gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve çizilen nesnelere mekânla olan ilişkisi başarılı bulunmuştur onun dışındaki maddelerde orta seviyeli başarı gözlemlenmiştir.

Tablo 5

Ö.3 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	3	3	4	3
3) Mekân/uzam algısı	4	4	4	4
4) Anlatım/kompozisyon algısı	4	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	4	4	4	4
6) Kompozisyonda kullanılan imge	4	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	4	3	4	4
2) Perspektif	3	3	3	3
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	4	4	4	4
4) Çizilerin oranı	3	3	3	3

Şekil 6. Ö4 İşitmeye dayalı 2. resmin yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 2 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Çocuk resimde genel olarak renk algısı dışında düşük seviyeli başarı elde ettiği görülmüştür. Bu yaş çocuklarında anlatılanı zihninde canlandırıp kâğıda olayları aktardıkları görülmektedir. Yaratıcılık, kullanılan imgeler ve anlatımında yaşlılarının altında başarı sergilediği gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş dönemin özelliklerine göre başarısız olarak değerlendirilmiştir. Bu dönem çocuğu çizdiği resimlerde birbiriyle ilişkili nesnelere ya da kişiler eklemeye başlar resimlerinde ve bir başka göz resmi incelediğinde resmin konusu ile ilgili az çok da olsa fikir sahibi olabilir. Anca yapılan bu resimde konu ile çizilen nesnelere arasında kopukluklar gözlemlenmiştir.

Tablo 6

Ö.4 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	4	4	3	4
3) Mekân/uzam algısı	2	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	2	3	2
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	2	2	2
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	3	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 7. Ö5 Görmeye dayalı 3 görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 3 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı,

anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak bu dönem çocuğun özelliklerine göre resmi tamamlayabilme ve kullanılan imgeler konusunda düşük başarı sergilediği gözlemlenmiştir. Normal olarak 7-9 yaş arası çocuklarda okula başlaması ile birlikte imgesini genişletir ve çevresiyle ilgili ya da gözlemediği birçok konu ile ilgili kendi şemasını oluşturmaya ve imgeler geliştirmeye başlayabilir. Diğer maddeler ile ilgili orta seviyeli bir başarıya ulaştığı sonucunu gözlemlemiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve perspektif dışında çocuk mekânla ilgili maddelerde orta seviyeli başarı sergilediği gözlemlenmiştir. 7-9 yaş arası çocuklarda 9 yaşına doğru yaptıkları resimlerde yavaş yavaş büyüklük küçüklük ilişkisi ile perspektifi sezip resimlerine yansıtmaya başladıkları görülür. Yapılan değerlendirmeye göre bu resimde çocuğun perspektifte başarısız olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 7

Ö.5 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
<i>A) Çocuğun sanatsal gelişimi;</i>				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	2	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	2	3	2
<i>B) Mekânda;</i>				
1) Yer ve gök ayrımı	3	3	3	3
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	3	3	3	3

Şekil 8. Ö6 İşitmeye dayalı 3. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 3 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilen resimde çocuk başarısız olarak gözlemlenmiştir. 7-9 yaş arası çocukların yaptıkları resimlerde güçlü renk kullanımı ve özgünlük dikkatimizi çeker ve olayları kendi algıladıkları pencereden kolaylıkla bizlere yansıtabilmektedirler bunlar göz önünde bulundurulduğunda çocuğun resmi şematik dönem özelliklerini yansıtmadığı görülmüştür.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş dönemin özelliklerine göre başarısız olarak gözlemlenmiştir. Mekânda zemin çizgisinin bulunmayışı çocuğun çizdiği şeyler ile mekân arasında ilişki kuramadığını bize yansıtmıştır. Bu yaş çocuğundaki en önemli özellik mekânı algılayışı ve bir mekân çizgisi ile bunu ifade edebilmesidir. Daha sonrasında resmine ekleyeceği her hangi bir şeyi mekân üzerinde ilişkili bir şekilde düşünüp yerleştirilmesidir. İşitmeye dayalı yaptığı bu resimde uzmanlar tarafında düşük seviyede başarısız olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 8

Ö.6 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	2	2	3	2
3) Mekân/uzam algısı	2	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	2	2	2
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	2	3	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	2	2	2
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	3	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 9. Ö7 Görmeye dayalı 4 görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 4 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak bu dönem çocuğun özelliklerine göre çocuğun yaptığı resimde özgünlük ve kullandığı imgeler bakımından çocuk yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Kendi döneminin altında başarı sergilediği gözlemlenmiştir. Diğer maddeler göz önünde bulundurulduğunda çocuk orta seviyede bir başarı sergilediği gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve yer ve gök ayrımının çocukta yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Diğer maddelerde de çocuk orta seviyede bir başarı sergilemiştir.

Tablo 9

Ö.7 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	2	3	3
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	2	3	2
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	4	4	3
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	3	4	3	3

Şekil 10. Ö8 İşitmeye dayalı 4 görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 4 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere

bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilen resimde çocuk genel olarak iyi ve yeterli olarak gözlemlenmiştir. İşitmeye dayalı yatığı resimde dönemin özelliklerine göre dinlediği bu belgeselle ilgili anlatımı iyi olarak gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş dönemin özelliklerine göre resim genel olarak uzmanlar tarafından yetersiz olarak gözlemlenmiştir. Resme eklenen ağaçların, evlerin oranları birbiri ile orantısız olarak yerleştirilmiştir ve olay zemin çizgisinin üzerinde gerçekleşmemiştir.

Tablo 10

Ö.8 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	4	4	4	4
2) Renk algısı	4	5	4	4
3) Mekân/uzam algısı	4	4	4	4
4) Anlatım/kompozisyon algısı	4	4	4	4
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 11. Ö9 Görmeye dayalı 5 görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 5 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve resmin tamamlanması ve renk algısı iyi, yeterli olarak gözlemlenmiştir. Anlatım/kompozisyon olarak belgeselde aklında kalan detayı resmine yansıtmış ama onun dışında resimde başka bir eleman eklenmemiş uzman değerlendirmesine bakılarak özgünlük ve yaratıcılık yönünden yetersiz görülmüştür. Geriye kalan özellikler ise orta seviyeli olarak gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve resimde çizilenlerin oranları orta seviyede değerlendirilmiş ve diğer özelliklerde yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 11

Ö.9 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	4	4	4	4
2) Renk algısı	4	4	4	4
3) Mekân/uzam algısı	3	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	2	2
4) Çizilerin oranı	3	2	3	3

Şekil 12. Ö10 İşitmeye dayalı 5 görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 5 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilen resimde çocuk genel olarak orta seviyede gözlemlenmiştir. Dinletilen belgeselle ilgili çocuk kendi zihnindeki imgelerden yararlanmıştır. Renk algısı ile ilgili değerlendirmede çocuk iyi, yeterli olarak gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak Mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve perspektif kullanımı ve çizilenlerin oranları yetersiz olarak değerlendirilmiştir yer ve gök ayrımı ve çizilenlerin mekânla ilişkisi orta seviyede gözlemlenmiştir.

Tablo 12

Ö.10 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	4	4	4	4
3) Mekân/uzam algısı	2	4	4	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	4	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	4	4	3
2) Perspektif	2	2	3	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 13. Ö11 Görmeye dayalı 6. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 6 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve çocuk resmi tamamlayabilme, renk algısı, özgünlük konusunda yetersiz olarak gözlemlenmiştir. Genel olarak orta seviyede değerlendirilmiş bir resim olarak gözlemlenmiş.

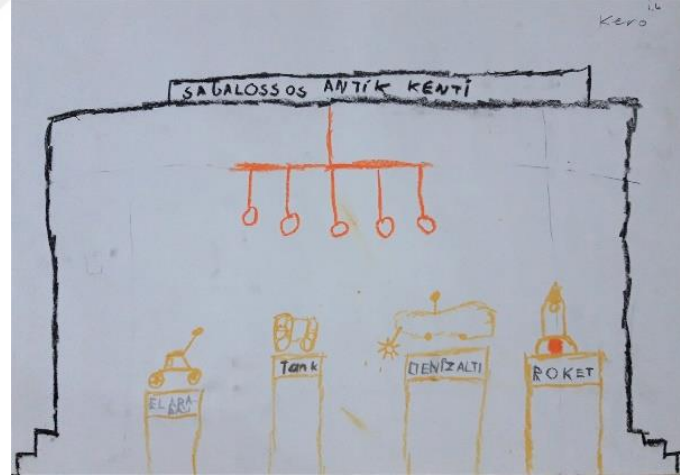
İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları,

uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve yer ve gök ayrımı, perspektif yetersiz olduğu, çizilenlerin oranları, çizilenlerin mekân ile ilişkisi orta seviyede gözlemlenmiştir.

Tablo 13

Ö.11 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	2	2	3	2
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	3	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	3	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	3	2	3	3

Şekil 14. Ö12 İşitmeye dayalı 6. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 6 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilen resimde çocuk yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

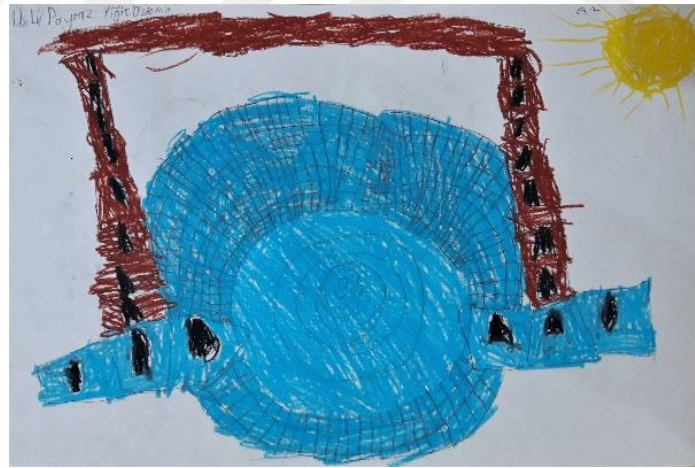
İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları,

uzmanlar tarafından değerlendirilmiş mekân ile ilgili başlık altında çocuk yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 14

Ö.12 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	2	2	2	2
3) Mekân/uzam algısı	2	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	2	2	2
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	2	2	2
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	2	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 15. Ö13 Görmeye dayalı 7. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 7 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve mekân/uzam algısı, özgünlük bakımından yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Diğer elemanlarda da orta seviyede gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve yer ve gök ayrımı, perspektifin yetersiz olduğu, çizilenlerin oranları, çizilenlerin mekân ile ilişkisinin orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 15

Ö.13 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	4	3	3	3
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	2	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	2	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	3	3	3	3

Şekil 16. Ö14 İşitmeye dayalı 7. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 7 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere

bakılarak şematik dönem özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilen resimde çocuk resmi verilen sürede tamamlayabildiği için başarılı olarak gözlemlenmiştir. Renk algısına bakarsak 7-9 yaş arası çocuklarda olması gereken renk algısına sahiptir, uzmanlar tarafından da iyi, yeterli olarak değerlendirilmiştir. Diğer maddelerde ise orta seviyede gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş yer ve gök ayrımı, çizilenlerin mekânla ilişkisi orta seviyede, perspektif ve çizilenlerin oranları yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 16

Ö.14 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	5	4	5	5
2) Renk algısı	3	4	4	4
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	4	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	3	3	3
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	2	2	3	2

Şekil 17. Ö15 Görmeye dayalı 8. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 8 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiş. Renk algısı yetersiz olarak görülmüştür. Diğer maddelerin 7-9 yaş özelliklerine göre orta seviyede gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve yer ve gök ayrımı yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Mekân ile ilgili diğer maddelerin ise orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 17

Ö.15 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
<i>A) Çocuğun sanatsal gelişimi;</i>				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	2	2	2	2
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	4	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
<i>B) Mekânda;</i>				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	3	2	3	3
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	4	4	2	3

Şekil 18. Ö16 İşitmeye dayalı 8. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 8 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak Mekân/uzam algısına bakılarak çocuk yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Diğer maddelerde ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve bu maddelerle ilgili çocuk yaptığı resimle yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 18

Ö.16 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	2	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B - Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	2	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 19. Ö17 Görmeye dayalı 9. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 9 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiş, özgünlük ve yaratıcılık yetersiz olarak gözlemlenmiştir. Diğer maddelerde ise 7-9 yaş özelliklerine göre hazırlanan değerlendirme formuna göre orta seviyede olduğu görülmüştür.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve ilgili maddelerde çocuğun 7-9 yaş özelliklerine göre yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 19

Ö.17 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	3	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	2	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 20. Ö18 İşitmeye dayalı 9. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 9 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak yapılan değerlendirmede Kompozisyonda kullanılan imgelerin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bunun dışında kalan maddelerde çocuk verilen sürede çalışımı tamamlayabildiği için başarılı ve yeterli görülmüştür. Mekân ve anlatım/kompozisyon algısı konusunda da 7-9 yaş özelliklerine uygun bir resim yapmıştır ve uzmanlar tarafından başarılı ve çok iyi olarak gözlemlenmiştir. Diğer özellikleri orta düzey ve yeterli olarak görülmüştür. 7-9 yaş çocuğu artık kâğıda hâkimdir yaptığı resimlerde ve hangi elemanı

nereye yerleştireceğini düşünerek ekler resme bütünden ayrıntıya gidebilmektedir 9. Numaralı işitmeye dayalı bu resimde çocuk 7-9 yaşın özelliklerini yansıtan bir resim yapmıştır ve genel olarak uzman yorumlarında başarılı olarak gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak Mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş çocuk dinlediği belgeseldeki mekanı aktarmasa da zihninde mekanı oluşturduğu resim içerisine yerleştirebilmiştir. Uzman yorumlarına göre mekân ile ilgili maddelerde çizilenlerin mekân ile ilişkisi orta seviyede diğer maddeler ise 7-9 yaş özelliğine göre yeterli olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 20

Ö.18 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
<i>A) Çocuğun sanatsal gelişimi;</i>				
1) Resmi tamamlayabilme	5	5	5	5
2) Renk algısı	5	5	5	5
3) Mekân/uzam algısı	5	5	5	5
4) Anlatım/kompozisyon algısı	4	4	4	4
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	3	2	2
<i>B) Mekânda;</i>				
1) Yer ve gök ayrımı	4	5	4	4
2) Perspektif	3	4	4	4
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	4	3	3
4) Çizilerin oranı	4	3	4	4

Şekil 21. Ö19 Görmeye dayalı 10. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 10 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiş, çocuk özgünlük konusunda yetersiz olarak gözlemlenmiştir. Diğer maddelerde ise orta seviyede gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve ilgili maddelerde çocuğun 7-9 yaş özelliklerine göre yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 21

Ö.19 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	4	3	3	3
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	3	2	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	2	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B - Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	1	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	2	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 22. Ö20. İşitmeye dayalı 10. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 10 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaraticılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak yapılan değerlendirmede çocuk renk algısı ve mekân konusunda orta seviyede gözlemlenmiştir. Diğer maddelerde ise şema öncesi dönem özelliklerini göstermektedir, uzmanlar tarafından yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş mekân konusunda işitmeye dayalı yapılan resimde çocuk yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 22

Ö.20 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
<i>A) Çocuğun sanatsal gelişimi;</i>				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	3	3	2	3
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	2	2	2
5) Özgünlük (yaraticılık)	2	3	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	2	2	2
<i>B - Mekânda;</i>				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	3	2
4) Çizilerin oranı	2	2	3	2

Şekil 23. Ö21 Görmeye dayalı 11. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 11 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Çocuk genel olarak resimde 7-9 yaş arası özelliklerine sahip olduğu, mekân ve gökyüzünü algıladığı yaşadığı dünyada nesnelere bir düzleme göre yerleştirebilme özelliğini kazanmıştır. Uzman değerlendirmesine göre başarılı olarak görülmüştür.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş mekân ile ilgili maddelerin tümünde şematik dönem özelliklerini yansıtmış ve çocuk yeterli ve başarılı olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 23

Ö.21 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	5	5	5	5
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	4	4	4	4
4) Anlatım/kompozisyon algısı	4	4	4	4
5) Özgünlük (yaratıcılık)	4	4	4	4
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	5	5	5	5
2) Perspektif	4	4	4	4
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	4	4	4	4
4) Çizilerin oranı	4	4	4	4

Şekil 24. Ö22 İşitmeye dayalı 11. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 11 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak yapılan değerlendirmede çocuk kompozisyon ve özgünlük olarak uzmanlar tarafında yetersiz görülmüştür. Renk algısı, resmi tamamlayabilmesi kullandığı imgeler açısından çocuk iyi ve başarılı olarak gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları,

uzmanlar tarafından değerlendirilmiş yer ve gök ayırımında orta seviyede diğer maddelerde iste yetersiz olarak görülmüştür.

Tablo 24

Ö.22 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	5	5	5	5
2) Renk algısı	5	5	5	5
3) Mekân/uzam algısı	3	4	4	4
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	2	2	2
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayırımı	3	3	3	3
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	2	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 25. Ö23 Görmeye dayalı 12. görselin yorumu

Görmeye dayalı yapılan 12 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiş. Çocuğun resmi 7-9 yaş arası şematik

dönem özelliklerini yansıttığı, iyi ve yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Çocuğun yaptığı bu resimde kağıda hâkim olması ve kompozisyonun etkili olduğu görülmüştür.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş mekân ile ilgili maddelerin tümünde şematik dönem özelliklerini yansıtmış ve çocuk yeterli ve başarılı olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 25

Ö.23 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	5	4	4	4
2) Renk algısı	4	4	4	4
3) Mekân/uzam algısı	5	4	4	4
4) Anlatım/kompozisyon algısı	4	4	4	4
5) Özgünlük (yaratıcılık)	4	4	4	4
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	4	5	5	5
2) Perspektif	4	4	4	4
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	4	4	4	4
4) Çizilerin oranı	4	4	4	4

Şekil 26. Ö24 İşitmeye dayalı 12. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 12 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı,

anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak yapılan resimde çocuk tamamlayabilme, kompozisyon/anlatım ve özgünlük konusun da yaşıtlarına göre yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Diğer maddelerde ise orta seviyede olduğu görülmüştür.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş yer ve gök ayrımında çocuğun 7-9 yaş özellikleri göz önünde bulundurulduğunda yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Diğer maddelerle ilgili yetersiz ve orta düzeyde olduğu uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir.

Tablo 26

Ö.24 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	2	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	3	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	3	3	3
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	4	4	3	4
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	3	3	3
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 27. Ö25 Görmeye dayalı 13. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 13 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Çocuğun resmi 7-9 yaş arası şematik dönem özellikleri renk algısı konusunda yeterli görülmüştür. Kullandığı imgeler başarılı olarak değerlendirilmiştir diğer maddelerde de orta seviyede olduğu uzmanlar tarafından gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş çocuğun çizdiği şeyler mekân ile ilişkisi bakımından değerlendirildiğinde orta seviyede olduğu gözlemlenmiş ve diğer maddelerin ise yetersiz olduğu görülmüştür.

Tablo 27

Ö.25 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	5	5	5	5
2) Renk algısı	5	5	5	5
3) Mekân/uzam algısı	3	3	4	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	4	4	3	4
B) Mekânda;				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 28. Ö26 İşitmeye dayalı 13. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 13 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak değerlendirilmiştir. Yapılan resimde çocuk renk algısı orta seviyede diğer maddeler içinse 7-9 yaş özelliklerine göre yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş yer ve gök ayrımında orta seviyede, mekân ile ilgili diğer maddelerde yetersiz olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 28

Ö.26 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

<i>Ölçüt</i>	<i>1. Uzman</i>	<i>2. Uzman</i>	<i>3. Uzman</i>	<i>Ortalama</i>
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
<i>A) Çocuğun sanatsal gelişimi;</i>				
1) Resmi tamamlayabilme	2	2	2	2
2) Renk algısı	2	4	3	3
3) Mekân/uzam algısı	2	2	2	2
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	3	2	2
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	3	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	3	2	2
<i>B – Mekânda</i>				
1) Yer ve gök ayrımı	3	3	3	3
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	2	2
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Şekil 29. Ö27 Görmeye dayalı 14. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 14 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Çocuğun resmi tamamlayabilme ve renk açısından yeterli ve başarılı olarak görülmüş diğer maddeler içinse orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş çizilenlerin mekânla ilişkisi ve oranları orta seviyede yer gök ayrımı ve perspektif konusunda yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 29

Ö.27 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	4	4	4	4
2) Renk algısı	5	5	4	5
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	3	3	3
B) Mekânda				
1) Yer ve gök ayrımı	2	2	2	2
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	2	3
4) Çizilenlerin oranı	3	3	2	3

Şekil 30. Ö28. İşitmeye dayalı 14. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 14 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak yapılan değerlendirmede resimde çocuk özgünlük ve kullanılan imgelerle ilgili yetersiz olarak gözlemlenmiş. Diğer maddelerde ise uzmanlar orta seviye ve yeterli olarak görülmüştür.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş çizilenlerin mekânla ilişkisi yetersiz bulunmuş diğer maddelerin ise orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 30

Ö.28 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (İşitme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	4	4	4
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	4	4	4	4
4) Anlatım/kompozisyon algısı	2	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	2	2	2
6) Kompozisyonda kullanılan imge	2	2	2	2
B) Mekânda				
1) Yer ve gök ayrımı	3	3	3	3
2) Perspektif	3	3	3	3
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	2	3	2
4) Çizilenlerin oranı	2	3	3	3

Şekil 31. Ö29 Görmeye dayalı 15. görsel yorumu

Görmeye dayalı yapılan 15 numaralı resimde çocuk uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük (yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Genel olarak çocuğun yaptığı resim orta seviyede bulunmuş kompozisyonda kullandığı imgeler de yeterli olarak gözlemlenmiştir.

İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelerin, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 31

Ö.29 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme);</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	3	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	4	4	5	4
B) Mekânda				
1) Yer ve gök ayrımı	3	3	3	3
2) Perspektif	4	3	3	3
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	3	3	3	3
4) Çizilerin oranı	3	3	3	3

Şekil 32. Ö30 İşitmeye dayalı 15. görsel yorumu

İşitmeye dayalı yapılan 15 numaralı resimde uzmanlar tarafından ilk olarak çocuğun sanatsal gelişimine göre; resmi tamamlayabilme, renk algısı, mekân/uzam algısı, anlatım/kompozisyon algısı, özgünlük(yaratıcılık) ve kompozisyonda kullanılan imgelere bakılarak yapılan değerlendirmede resimde çocuk çocuğun sanatsal gelişimi elemanlarına göre orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

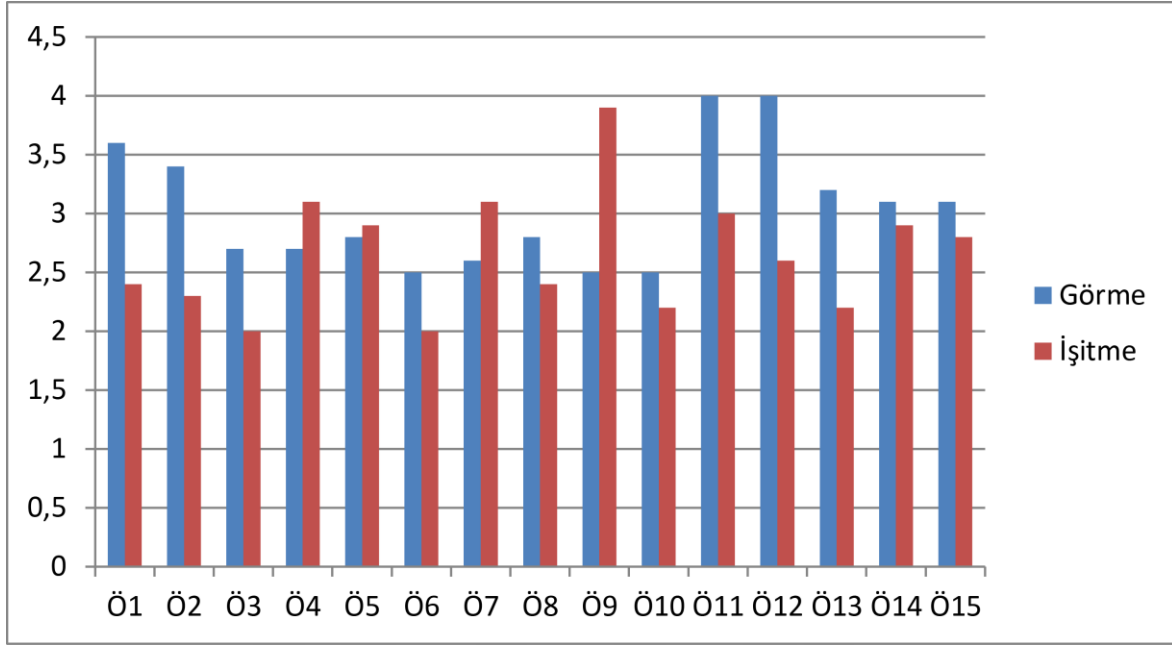
İkinci başlık olarak mekân ile ilgili özelliklere bakılarak çocuğun mekânda yer ve gök ayrımı, perspektif, çizilen nesnelere, eşyaların mekânla ilişkisi, çizilenlerin oranları, uzmanlar tarafından değerlendirilmiş çizilerin oranları ve perspektif konusunda yetersiz olduğu diğer maddeler ile ilgilide orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 32

Ö.30 Uzmanlar Tarafından Verilen Puanlar ve Aritmetik Ortalamaları

Ölçüt	1. Uzman	2. Uzman	3. Uzman	Ortalama
<i>7-9 yaş arası çocuklarda işitmeye ve görmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar (Görme):</i>				
A) Çocuğun sanatsal gelişimi;				
1) Resmi tamamlayabilme	3	3	3	3
2) Renk algısı	3	3	3	3
3) Mekân/uzam algısı	3	3	3	3
4) Anlatım/kompozisyon algısı	3	3	3	3
5) Özgünlük (yaratıcılık)	2	3	3	3
6) Kompozisyonda kullanılan imge	3	2	3	3
B) Mekânda				
1) Yer ve gök ayrımı	2	3	3	3
2) Perspektif	2	2	2	2
3) Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi	2	3	3	3
4) Çizilerin oranı	2	2	2	2

Görmeye ve işitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın yüzdelerdeki dağılımı arasındaki farklar Şekil 33’de verilmiştir.

Şekil 33. Görmeye ve işitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın yüzdelerdeki dağılımı arasındaki farklar

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın problemi ‘7-9 yaş arası çocuklarda görmeye ve işitmeye dayalı mekân algılarındaki farklılıklar’ nasıldır? Şeklinde ifade edilmiştir. Uygulamada ilk olarak resimlerin değerlendirilmesi için hazırlanan değerlendirme ölçeğindeki maddelerden yola çıkılarak sonuçlar yazılmıştır ve çocukların resim yaparken ki gözlemleri aktarılmıştır. Araştırmaya konu olan probleme ilişkin uygulamalardan elde edilen verilere göre ortaya çıkarılan sonuçlar;

Görmeye dayalı yaptırılan uygulamada çocuğun sanatsal gelişimi başlığı altında elde edilen sonuçlara baktığımızda;

- 1) Resmi tamamlayabilme, uzmanların resmi tamamlayabilme konusunda yaptıkları değerlendirmeler sonucunda genel olarak büyük bir çoğunluğu başarılı olarak gözlemlenmiş ve resimlerini tamamlamışlardır.
- 2) Renk algısı, uzman değerlendirmelerinden yola çıkarak 7-9 yaş şematik dönem aralığındaki çocuklarda gerçekçiliğe doğru bir geçiş olacağı için ve çevrelerini daha dikkatli inceledikleri bir dönem olduğu için çocukların renk kullanımı da artık nesnelerin kendi rengini yansıtmaya başlıyor. Yaptırılan uygulama sonucu uzmanların görmeye dayalı çocukların yaptıkları uygulamada dönem özelliklerini yansıttıkları sonucu elde edilmiştir. Çocuklar izledikleri video içerisindeki antik kent kalıntıları, çevresinin yeşillik, antik kentte kullanılan malzemelerin renklerini genel olarak resimlerine yansıtmışlardır.
- 3) Mekân/Uzam algısı, uzmanlar tarafından değerlendirmeler sonucunda yapılan uygulamada çocuklar genel olarak yeterli görülmüştür. İzledikleri videodan yola çıkarak mekânı ekleyip elamanları birleştirip bir bütün oluşturabilmişlerdir. Şematik dönem

özelliklerine göre olumlu olarak değerlendirilmiştir. Çocuklar görsel videoyu izlediklerinde mekânı daha rahat algılayıp aktardıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

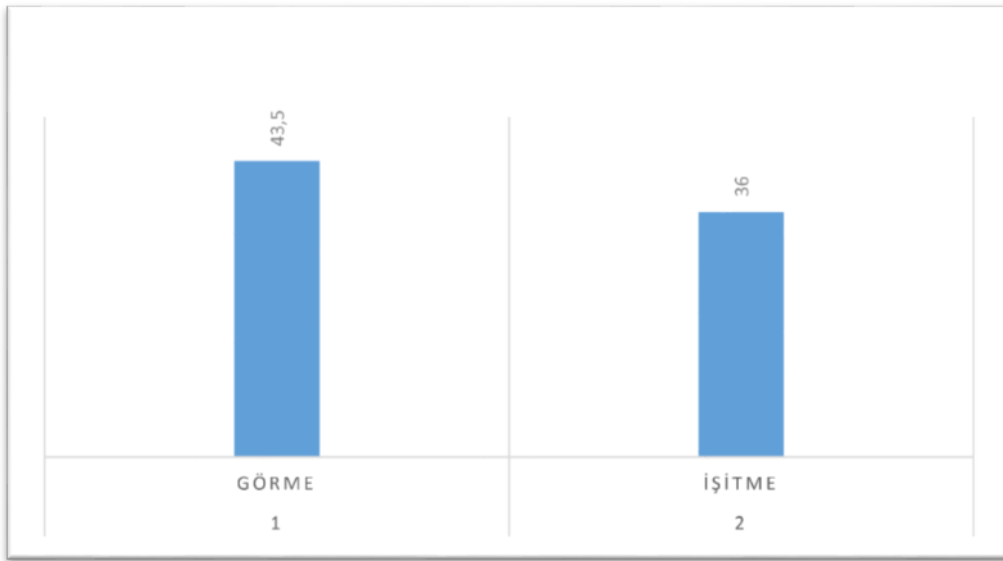
- 4) Anlatım/kompozisyon algısı, uzman değerlendirmelerinden yola çıkarak ve çocukların şematik dönem özelliklerine de baktığımızda görmeye dayalı yaptırılan uygulamada işitmeye göre çocukların mekânı algılama oranları daha yüksek çıkmıştır. Bununla birlikte çocuk mekânı ve çevresini algılamaya başlaması onun resimlerinde ki kompozisyonu oluşturabilme ve anlatımı daha etkili şekilde sunmasına yol açmış, mekân içerisinde resimde kullanacağı elemanları kurgulayıp düzenlemede daha etkili bir dil kullanmaya başlamıştır. Görmeye dayalı yaptırılan çalışmanın da çocukların anlatım ve kompozisyonu oluşturmada daha etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- 5) Özgünlük (Yaratıcılık), uzman değerlendirmelerinde yola çıkarak çocukların izledikleri video göz önünde bulundurularak çocuklar orta düzeyde değerlendirilmiştir. Özgünlük konusunda çok da videonun dışında farklı bir şey ekleyememişlerdir.
- 6) Kompozisyonda kullanılan imge, uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmeye göre çocuklar resimlerinde izledikleri videodan rahatlıkla imgeleri algılayıp resimlerine ekleyebilmişlerdir. Bu yaş özelliklerine göre de başarılı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

İşitmeye dayalı yaptırılan uygulamada çocuğun sanatsal gelişimi başlığı altında elde edilen sonuçlara baktığımızda;

- 1) Resmi tamamlayabilme, konusunda uzman değerlendirmelerine baktığımızda çocukların resimlerini verilen sürede tamamlayabilmişlerdir.
- 2) Renk algısı, konusunda uzman değerlendirmelerine baktığımızda çocukların yaptıkları resimlerde renk kullanımının şema öncesi dönemi yansıttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Dinledikleri belgeselde yer alan sütunlar çevre ve etraftaki yapıların renkleri ile ilgili bilgi verildiği halde çocukların geneli resimlerinde yapmış oldukları renkler anlatılana uygun değil hayalindeki rengi kullandıkları görülmüştür. Aynı zamanda bu yaş çocuğunda dinletilen bir şeyi odaklanarak resim yapmaları konusunda yetersiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır.
- 3) Mekân/Uzam algısı, uzman değerlendirmeleri sonucunda çocuklar mekânı anlamakta ve yansıtmakta bir önceki dönem olan şema öncesi dönemin özelliklerini sergilemişlerdir. İşitmeye dayalı mekânı algılamaları konusunda başarısız olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

- 4) Anlatım/kompozisyon algısı, konusunda çocukların görmeye dayalı yapan çocuklara göre çalışmaları orta seviyeli olarak gözlemlenmiştir. Sonucun orta seviyeli çıkmasındaki neden ise konudan alakasız şeyleri anlatmışlar ve konu bağlantısını kâğıda aktarıp birleştirememişlerdir. Çoğu çocuk dinletilen antik kentin dışına çıkarak resimlerinde farklı şeyleri bir araya getirmeye çalışmışlardır. Dinlemeye dayalı yapılan bu çalışmada çocukların olayı tam olarak anlamadıkları görülmüştür ve dikkatlerini dinledikleri belgeye veremedikleri için de anlatım ve kompozisyon konusunda yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
- 5) Özgünlük (Yaratıcılık), uzmanların bu konuda yaptıkları değerlendirmeler sonucunda görmeye göre orta seviyeli olarak değerlendirilmiş, çocuklar konu ile bağlantılı şeylerden yola çıkarak yaratıcı bir resim ortaya koymakta güçlük çekmiş ve dinleme ile yapılan bu uygulamada çocuğun özgünlükte yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
- 6) Kompozisyonda kullanılan imge, uzman değerlendirmelerinden yola çıkarak çocukların gördükleri videodan resimlerine ekledikleri birçok imge varken, dinlemeye dayalı resimlerde antik kentte anlatılan pek çok imgenin neredeyse yok denecek derecede resimlerin de gözlemlenmemiş ve çocukların dinlemeye dayalı yaptığı uygulamanın imgeye olan etkisinin yetersiz olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Görmeye ve İşitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın mekân başlığı altında yüzdelik dilimde dağılımı Şekil 34'de verilmiştir.

Şekil 34. Görmeye ve işitmeye dayalı yaptırılan uygulamanın mekân başlığı altında yüzdelik dilimdeki dağılımı

Yaptırılan uygulamada çocuğun ‘Mekân’ başlığı altında elde edilen sonuçlara baktığımızda; mekân başlığı altında incelenen maddeler; çocuk yer ve gök ayrımının farkına varabilmiş mi, perspektif kullanımı, çizilen nesnelerin eşyaların vs. mekân ile ilişkisi var mı, çizilenlerin oranı nasıla bakıldı. Bunun sonucunda ise görmeye dayalı mekân ve işitmeye dayalı mekân arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Görmeye dayalı yaptırılan uygulamada çocukların mekânı algılamaları daha kolay olmuş ve bunu yaptıkları uygulama ile ortaya çıkan sonuç günümüz teknoloji çağı ve çocukların birçok uyarana maruz kalması onların algılamalarını kolaylaştırdığını ortaya çıkarmıştır. Video kullanımında da görüldüğü gibi çocukların mekânı algılamaları ve daha rahat resimlerine aktarabilmeleri, nesnelerin uzaklık yakınlık ilişkisini daha rahat kavrayıp resimlerinde sezdirebildikleri sonucunu göstermiştir.

İşitmeye baktığımızda ise; görmeye dayalı yaptırılan uygulamaya göre çocukların mekânı algılama oranları daha azdır. Genel olarak uygulamanın olduğu esnada çocukların dinledikleri ses kaydına odaklanamadıkları görülmüştür. Anlatılan konuyu zihinlerinde canlandıramadıkları için de bunu kâğıda dökemedikleri görülüp işitmeye dayalı mekânı algılamalarının da görmeye göre daha başarısız olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Genelde derinliği olmayan perspektif kullanımının sezilenemediği, çizilenlerin oranlarının birbiri ile ilişkisinin kopuk olduğu gözlemlenmiştir. Bunun bir sonucu da günümüz teknolojisi ile birlikte çocuklar ne kadar çok uyarıcıya maruz kalırsa o kadar algılamaları da güçleniyor desek de çocukların anlatılan şeyi algılamada ve odaklanmakta sıkıntı çektikleri ve bunun temelinde de betimlemekte zorlandıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bir diğer sorun ise çocuklar dinlemenin dışında kitap okuma alışkanlıkları olmadığı için ve dinlediklerini kafalarında muhakeme edip, düşünemedikleri için bunu yansıtmakta zorlandıkları sonucunu da ortaya çıkarmaktadır. Yaptırılan bu uygulamada görmeye dayalı mekânı algılamalarının yapılan uzman yorumlarıyla anlamlı bir farkla çocukların mekânı algılamaların da daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu konu başlığı dışında çocuklarda mekân algısını geliştirmek için ‘‘7-9 yaş arası çocuklarda mekân algısını geliştirmek için hangi yöntemler uygun olabilir’’ başlığı altında araştırma yapılabilir.

Bu konuyla ilgili görsel sanatlar öğretmenlerine büyük rol düşmektedir. Sadece çocuklara bir şeyler izletip ya da gösterip yaptırmak yerine çocuklarla konuşarak, çocuklara bir şeyler anlatarak ve özellikle de anlattıkları şeyle ilgili konuşturarak soru cevap yöntemiyle çocukların düşüncelerini açığa çıkarmaları gerekmektedir. Bunun sayesinde de çocuk

yaptığı şeyi anlayarak ve farkında olarak resmine eklemeye çalışıp düşüncesini resimle daha kolay anlatabileceğini önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akengin, Ç. (2011). *İlköğretim 6. sınıf görsel sanatlar dersinde müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretimin öğrenci kazanımlarına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akgün, A. (2003). *Günümüzde sanat eğitiminin birey ve toplum açısından önemi sanat eğitimi programlarının bu perspektifte irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Anıktar, S. (2008). *Çocuklarının mekân algısının gelişiminde bilgisayarın etkisinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Aydın, B., Akbaş, M., Tuzcuoğlu, S., Yayıcı, L. ve Ağır, M. (2014). *Eğitim psikolojisi (gelişim ve öğrenme)*. Betül Aydın (Ed.). Ankara: Nobel Akademi.
- Ayvaz, A. (2007). *Çocukların sanal ortamlarda nasıl mekânlar tasarladıklarının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bacanlı, H. (2015). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem.
- Balcı, Y. B. (2004). *Estetik*. Ankara: Gündüz.
- Berger, J. (2010). *Görme biçimleri*. Ankara: Data.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Cündioğlu, D. (2016). *Sanat ve felsefe*. İstanbul: Kapı.

- Çaydere, O. (2010). *İlköğretim 1. kademe 1. sınıfta ilkokuma ve yazma derslerinde kullanılan ders kitabında yer alan görsellerin hazırlanmasında sanatsal tasarım ilke ve elemanların kullanım durumu*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dönmezer, İ. (2018). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem.
- Erden, M. & Akman, Y. (2015). *Eğitim psikolojisi, gelişim, öğrenme, öğretme*. Ankara: Arkadaş.
- Ersoy, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı.
- Fischer, E. (2018). *Sanatın gerekliliği*. (C, Çapan. Çev.). İstanbul: Sözcükler.
- İşbilen, A. (2002, Mayıs). *Türkiye’de sanat eğitiminde öğretme yetiştirme*. Sanat Eğitimi Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara.
- Kandemir, M. (2018). *Eğitim psikolojisi*. Şerife Işık (Ed.), (s. 85-135) Ankara: Pegem.
- Keser, N. (2009). *Sanat sözlüğü*. Ankara: Ütopya.
- Küpeli, A. E. (2014). *Çok amaçlı sanat eğitiminin temel tasarım dersi kapsamında öğrencilerin üç boyutlu tasarım çalışmalarında uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsoy, V. (2015). *Görsel sanatlar eğitimi – resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Pegem.
- Özsoy, V. (2018). *Görsel sanatlar eğitimi makaleler*. Ankara: Pegem.
- Salman, Z.(2015). *KPSS Akrebi Program Geliştirme*. Ankara: Yediiklim.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası.
- Şentürk, H. (2018). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: İz.
- Şırlakoğlu, A. (2004). *Kültürel yaşam ve sanatta etkileri bakımından sanat eğitimi ve sanat eğitiminin programlarının önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Uçan, A. (2002, Mayıs). *Türkiye’de çağdaş sanat eğitiminde öğrenme yetiştirme süreci ve başlıca yapılanmalar*. Sanat Eğitimi Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara.

- Üstüner, Ö. (2007). *Disiplinlerarası sanat ve sanat eğitime etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavuzer, H. (2018). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2018). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2018). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi.
- Yılmaz, G. (2010). *Çocukta mekân algısının gelişiminde masalın etkisi/önemi*. Yüksek Lisans Eğitimi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yılmaz, M. (2010). *Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. Kazım Artut (Ed.). Sanat Eğitiminde Motivasyon (s.193-298) Ankara: Anı.

EKLER

Ek. 1. Öğrenci Çalışma Değerlendirme Ölçeği

ÇALIŞMA DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

7-9 Yaş Arası Çocuklarda İşitmeye ve Görmeye Dayalı Mekân Algılarındaki Farklılıklar (GÖRME)	Puanlama I. UZMAN					Puanlama II. UZMAN					Puanlama III. UZMAN					Gene I Puan
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Çocuğun Sanatsal Gelişimi;																
Renk Algısı																
Mekân/Uzam Algısı																
Anlatım/Kompozisyon Algısı																
Özgünlük (Yaratıcılık)																
Kompozisyonda Kullanılan İmge																
Mekânda;																
Yer ve Gök ayrımı																
Perspektif																
Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi																
Çizilenlerin oranı																
7-9 Yaş Arası Çocuklarda İşitmeye ve Görmeye Dayalı Mekân Algılarındaki Farklılıklar (İŞİTME)	Puanlama I. UZMAN					Puanlama II. UZMAN					Puanlama III. UZMAN					Gene I Puan
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Çocuğun Sanatsal Gelişimi;																
Renk Algısı																
Mekân/Uzam Algısı																
Anlatım/Kompozisyon Algısı																
Özgünlük (Yaratıcılık)																
Kompozisyonda Kullanılan İmge																
Mekânda;																
Yer ve Gök ayrımı																
Perspektif																
Çizilen nesnelere eşyalar vs. mekân ile ilişkisi																
Çizilenlerin oranı																

Uzman

Uzman

Uzman

Ek. 2. Öğrenciler Tarafından Yazılan Çalışma Değerlendirme Notları

Anlık Mısıra benziyor
Hiç canlı renk yok
Hep siyah beyaz ve
gri renkler var
Tek yıkık evler
ve su var
Lina Robin Yardımcı

Seviye Okulları
BALGAT

Toprağın suya dayanıklı
olması ve orada
sarıkmışlık üretimi
yapılmıştır.

www.balgatseviyeokullari.com | T/ 0312 472 0 111

Seviye Okulları
BALGAT

Sanki dağlarda
birkaç mağra
var.
cisresel

Seviye Okulları
BALGAT

Sanki bir dev gelp
tan oraları yıkılmış
gibi ve hayal
dünyası yada
bir masaldan
çıkış gibi
Ayza

www.balgatseviyeokullari.com | T/ 0312 472 0 111

Eski insanların
yaşamak için
yaptıkları evler.
bunlara da "Antik
kent" denir.

Eski çağlarda
insanların yaşadıkları
yerlerle Antik
kentlerde çok su
vardı.

Değişik bir kenti
hoşuma gitti.

Yağmur

dağlar, bitkiler, ibadet
yerleri, tapınak, heykeller
yollar, hançerler, stadyumlar,
sahaneler, depolardan

X.

Antik Kent'te oğaç resit-
leri vardır. Tarım ve pazar
çılık vardır. Evler vardır.
Bir deprem oluşmuştur ve
Antik Kent'in çoğu yıkıl-
mıştır.

Lal

Her yerde taş ve
tuğla var. Birtane
gözetleme kulesi
var. Ve çok eski.

Gissel

C
Sanki deprem olmuş
gidi.

Gerçekten tarihe girmiş
Orada farklı yazılar
var.

Gissel

Seviye 5 Okulları
BALGAT

Fazla antik yıkık,
dökük ama güzel
bir yer.

Gissel

www.balgatokullari.com | 7 0310 472 0311

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..